Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

ŽENY JAKO AUTORKY PÍSŇOVÝCH TEXTŮ POSLEDNÍ DOBY

Women as a Contemporary Lyrics Authors

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Ondřej Hník, PhD.

Autorka:
Bc. Karla Čížková
Služátky 7, 393 01 Pelhřimov
obor studia: ČJ – ZSV
typ studia: prezenční

2012

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů.

Ve Služátkách, dne 20. 11. 2012 Karla Čížková

Děkuji vedoucímu své diplomové práce PhDr. Ondřeji Hníkovi, PhD. za podporu a za cenné rady a připomínky, které mi během psaní diplomové práce poskytl.

Ve Služátkách, dne 20. 11. 2012 Karla Čížková

OBSAH

ÚVOD 4
POJEM PÍSNIČKÁŘ A ŽÁNROVÉ ZAŘAZENÍ 5
Písničkář 5
Žánrové zařazení 6
Alternativní hudba 7
Písničkář dříve a dnes 8
ŽENSKÉ PSANÍ 11
KOMENTOVANÁ ANTOLOGIE TEXTŮ 13
Radůza 13
Život 13
Dílo 13
Vybrané texty a komentář 15
Sestry Steinovy 23
Život 23
Dílo 23
Vybrané texty a komentář 25
Vladivojna La Chia 34
Život 34
Dílo 34
Vybrané texty a komentář 35
Terezie Palková 43
Život 43
Dílo 43
Vybrané texty a komentář 44
Žofie Kabelková 52
Život 52
Dílo 52
Vybrané texty a komentář 53
Marta Svobodová 58
Život 58
Dílo 58
Vybrané texty a komentář 59
Čokovoko 66
Život 66
Dílo 66
Vybrané texty a komentář 67
ZÁVĚR 72
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ 76
RESUMÉ 82
KLÍČOVÁ SLOVA 83

ÚVOD

Jako téma své diplomové práce jsem si vybrala písňové texty současných ženských autorek. Cílem je udělat přehled o tvorbě současných písňových autorek, jejichž písně ve spojení hudby i textů nesou určitou estetickou hodnotu. Zaměřuji se však pouze na texty a na to, jak fungují bez hudby jako samostatné celky. Autorky – ženy jsem si zvolila proto, že si myslím, že ženy mají oproti mužům specifický pohled na život a na svět a jiným způsobem ho vyjadřují. Najdeme u nich témata, která jsou samozřejmě stejná s muži a možná bychom u některých písní ani nepoznali, jestli je napsala žena nebo muž. Pak jsou tu ale texty, které se týkají ryze ženských témat, jako je mateřství či rodina. Společným tématem velkého množství písní je také jakýsi stereotyp ženství a vyrovnávání se s ním. Autorky k těmto tématům přistupují jak vážně, tak s někdy až drsným humorem. Dílčím cílem práce tedy je potvrdit nebo vyvrátit výše zmíněnou domněnku.

Přestože ženských autorek písňových textů není málo, neexistuje zatím literatura, která by se tomuto tématu věnovala. Již dříve se však mnoho literárních vědců, sociologů, filosofů či antropologů zabývalo tématem ženského psaní (*l´écriture féminine,* Petříček, in *Ponořena do Léthé*, 2003, s. 12). V úvodní části své práce se proto budu věnovat kromě vymezení pojmu písničkář, písničkářka také vysvětlení výše zmíněného termínu ženské psaní a různým náhledům na něj.

Jádrem této práce bude komentovaná antologie vybraných textů osmi různých současných autorek. Všechny texty jsou opatřeny komentářem, který je zároveň interpretací. U každé z autorek uvádím také její stručný životopis a krátký komentář týkající se celého jejího díla.

Při výběru textů do antologie jsem musela nejprve vybrat samotné autorky. Tady jsem si stanovila několik kritérií, podle kterých jsem se při výběru řídila. Zaprvé jde o autorky současné, jak už napovídá název. To však je ještě dost široký pojem, proto upřesňuji, že jde o autorky žijící a tvořící přibližně v posledních deseti letech. Dále jsem vybírala autorky, které jsou samy zároveň interpretkami svých textů a ve velké většině k nim píší i hudbu. Hudební stránka věci není však předmětem mého zkoumání. Přes toto kritérium jsem se dostala ke kategorii, do které je možné vybrané autorky zařadit. Žánrově se tyto ženy řadí více méně k alternativní a folkové scéně. Toto kritérium nebylo předem zamýšlené, ale podmínka, že autorka bude zároveň interpretkou svých písní, v podstatě

limituje výběr pouze na autorky z těchto dvou okruhů. V neposlední řadě jsem se snažila vybírat autorky, jejichž hudba a texty jsou všeobecně pozitivně přijímány hudební kritikou. Toto kritérium má především praktickou hodnotu – autorky, jejichž hudba nebyla přijata, se většinou neprosadily natolik, aby vydaly více CD nebo aby bylo možné dozvědět se o nich například z recenzí. Vybrané autorky jsou tedy ženy, o kterých je možné se dočíst na hudebních serverech atd., ale zároveň nejsou všechny všeobecně známé mezi širokou veřejností.

Po stanovení a dodržení výše popsaných kritérií jsem do své práce zařadila tyto autorky: Radůza, Sestry Steinovy, (respektive Karolína Kamberská), Vladivojna La Chia, Terezie Palková, Žofie Kabelková, Marta Svobodová a autorská dvojice Čokovoko (Zuzana Fuchsová a Adéla Elbel).

Texty, které jsou v této práci uvedeny, jsem čerpala z přebalů CD, z internetových stránek autorek a ve dvou případech, kdy nebyla dostupná CD a texty nejsou na webových stránkách, jsem dostala texty ke zpracování přímo od autorek (Terezie Palková, Čokovoko). Předpokládám však, že u těchto autorek jsou texty také na přebalech CD, ale tato CD jsem neměla přímo v ruce. U každého textu uvádím zdroj, kde je možné text získat.

POJEM PÍSNIČKÁŘ A ŽÁNROVÉ ZAŘAZENÍ

Písničkář

Vymezit pojem písničkář/písničkářka není vůbec jednoduchá záležitost. Důvodů je několik. Zaprvé označení písničkář nelze jednoznačně zařadit do některého hudebního žánru, neexistuje téměř žádná odborná literatura, která by se problematikou písničkářství zabývala, a postava písničkáře se v čase velmi proměnila. Ten, koho považujeme za písničkáře dnes, by nebyl písničkářem nazván například v 60. letech. V následujících odstavcích se tedy zamyslím nad žánrovým zařazením písničkáře dnes a v minulosti a pokusím se o přiblížení písničkáře tak, jak na něj bude nahlíženo v této práci.

Žánrové zařazení

Jak už bylo řečeno výše, písničkář či písničkářství nelze přesně zařadit jako samostatný hudební žánr. Literatura, která se zabývá hudebními žánry nebo fenoménem písničkářství řadí jednotlivé osobnosti, které můžeme nazvat písničkáři, většinou k folku. Osobnosti, o kterých bude zmínka v této práci, však nejsou všechny takto zařaditelné, některé z nich bychom přiřadili spíše k alternativní hudbě. V současné době není výjimkou, když se mluví také o různých pomezních žánrech, jako je například alternative folk, folk rock atd. Já tedy stručně charakterizuji folk a alternativní hudbu, které považuji v případě mnou zvolených autorek za nejvíce relevantní.

Folkem se ve svých pracích velmi podrobně zabývá Josef Prokeš. Název folk, či folk music pochází z angličtiny a v původním významu to znamená hudbu lidovou ve smyslu etnické. Proto v anglicky mluvících zemích došlo k oddělení současné (contemporary) či moderní (modern) folk music. Užívání přívlastku současný ve vztahu k folkové hudbě v anglosaských zemích začalo přibližně v 50. - 60. letech dvacátého století. K nám se tento druh hudby dostal asi o deset let později. (Prokeš, 2003)

Folková hudba se řadí do tzv. nonartificiální hudby, což v hudební vědě znamená protiklad hudby artificiální, tedy vážné (hudba filharmonických pódií a operních jevišť) (Prokeš, 2003). Lze tedy říci, že folkovou hudbu řadíme do populární hudby vedle popu, rocku, disko atd.

Základním poznávacím znakem folkové hudby je jednoduchá a snadno zapamatovatelná melodie, tzv. malá písňová forma[1], jednoduché aranžérské prostředky složené původně převážně z akustických drnkacích nástrojů a především autor hudby, autor textu a interpreta v jedné osobě písničkáře, který sděluje nějaký svůj osobní postoj ke světu. Folková hudba má blízko k blues, country, etnické hudbě i popu.

Texty spojené s folkovou hudbou, jsou z velké části mužská záležitost, přestože níže v textu vidíme, že to není pravidlem. Objevují se v nich témata týkající se převážně přírody, trampingu, odehrávají se v trampských osadách a na čundrech, jejich hrdinové jsou na cestách, svobodní, spojení s přírodou a oproštění od civilizace.

[1] Malá písňová forma je nejjednodušší hudební forma vycházející z periodického principu.
Perioda, též věta (slangově fráze) je v tomto případě uzavřená hudební myšlenka zpravidla osmitaktová, v které můžeme celkem dobře i poslechem odlišit první polovinu (předvětí) a druhou (závětí). (Faltus, Leoš. Hudební formy, UJEP, 1972)

Alternativní hudba

Přesně definovat alternativní hudbu také není úplně snadné. Obecně se má za to, že alternativní hudba je každá, která se vymezuje proti tzv. komerční, tedy masově přijímané hudbě. Od konce 60. let se za alternativní hudbu považovala ta, která se přímo stavěla proti hudbě vydávané velkými gramofirmami a vysílané v rádiích a televizi. V angloamerické kultuře je pojem alternativa zaměnitelný za underground a zahrnuje všechno, co se odlišuje od oficiální kultury a konzumního životního stylu. V hudbě to je především přijímání nových postupů, kombinace různých zdánlivě vzdálených stylů a experimenty po všech hudebních i textových stránkách. V československém prostředí nemůžeme alternativní hudbu a underground slučovat, přestože mají mnoho společného. Hudba, které říkáme underground, se na rozdíl od alternativy jako takové se v době normalizace explicitně a bojovně vymezovala vůči oficiální moci a komunistickému režimu.

Hudební publicista Josef Vlček ve zpravodaji 9. ročníku Pražských jazzových dnů vyjmenovává 21 tezí, které mají charakterizovat alternativní hudbu a stanovit její cíle.
„*4. Alternativní hudba je proud, který se snaží vytvářet svébytnou hudbu mimo obchodní a estetický diktát médií. Patří do ní folkoví zpěváci i experimentální kapely, bourající vžité konvence, pro něž jsou naše disco studia uzavřena.*
5. Cílem hudby je vyjádřit takovou myšlenku, kterou nemá možnost vyjádřit žádný jiný druh umění. Nikdy se nesmí ztratit ta kapela, která má lidem co říci, i když přitom zpěvák dokonale neintonuje nebo bubeník vypadává z rytmu.“ (Česká televize, Bigbít, 2012)

Podobně, jako není snadné jednoznačně vymezit alternativní hudbu, nelze jednoduše charakterizovat texty, které s ní pojí. Texty alternativní hudby jsou absolutně různorodé – pohybují se od vážných témat po hravé slovní hříčky, či dokonce vymyšleného jazyka.

Dnes není vůbec jednoduché jakoukoliv hudbu někam zařadit, zaškatulkovat. Dá se říci, že sami autoři a interpreti se často nějakému pevnému zařazení brání, protože takové určení může předem vymezit i okruh publika, který bude tuto hudbu poslouchat. Na druhé straně není snadné o něčem říci, že je to alternativní, když mnohé z toho, co se za alternativu dříve považovalo nebo stále považuje, se velmi blíží střednímu proudu. Což není míněno jako kritika, mnoho hudby i textů popové či rockové hudby je na velmi vysoké úrovni. Podobně to je i s folkem, který naopak bývá vnímám velkou částí publika negativně, jako směr, který žije pouze v prostředí trampských osad, lesa, kotlíků a

táboráků. Že tomu tak není, dokazuje třeba právě Žofie Kabelková, která z folkového prostředí vyšla a stále mu do jisté míry zůstává věrná, avšak témata, kterým se věnuje, jsou zcela jiného rázu.

Písničkář dříve a dnes

Encyklopedie literárních žánrů (Mocná, Peterka, 2004, s. 461) charakterizuje písničkáře jako *„personální unii autora skladby s textařem a interpretem“*. Podle této charakteristiky bychom mohli najít písničkáře už dávno v historii. Ema Stašová je v časopise LitENky co se týče definice písničkáře konkrétnější: *„Definujeme-li pojem „písničkář(ka)“, nepostačí zjednodušující formule, že je to „textař/ka, který si sám/sama skládá hudbu“. Zmíněný umělec je vskutku autorem textu, hudby a taktéž interpretem díla (což nesmí být opomíjeno), charakterizuje ho však také individuání textová poetika. Písničkář je vnímán jako osobnost, autorita s jasně vymezeným světonázorem.“* (Stašová, in LitENky, 2009). Podle této charakteristiky můžeme najít v českém prostředí písničkáře přibližně od 60. let 20. století. .

V publikaci *Na tvrdém loži z psího vína* (Kožmín, Trávníček, 1998) se autoři zmiňují o písničkářích v 60. letech. Jako nejvýraznější osobnosti té doby uvádějí Jiřího Suchého, Jana Vodňanského a Karla Kryla. Tvorbu té doby poznamenal vliv beatnického hnutí, hippie, pocit všelidského ideálu bratrství a svobody. Suchého texty, které jsou z velké části určeny pro divadelní představení Semaforu, jsou založeny na jazykové hře, mnohoznačnosti či parafrázi ustálených látek. Vycházejí částečně z poetiky Osvobozeného divadla a stejně jako texty Voskovce a Wericha nejsou jen milou jazykovou hříčkou, ale nesou v sobě také jistý didaktismus. *„Některé Suchého básně-písničky jsou totiž také malými moralitami: „A ten, kdo žije život plnej vzlyků/Měl by se radši znova narodit“*. (Kožmín, Trávníček, s. 132).

Jan Vodňanský si ještě více pohrává s jazykem, jeho texty se blíží nonsensu, přecházejí někdy až do absurdity nebo černého humoru.

Oproti dvěma předchozím písničkářům se staví Karel Kryl. Jeho texty jsou *„racionálně bdělé, sarkastické, někdy až na hranici pamfletu. Jeho texty… se vine stálá reflexe dějin. Ty autorovi představují šalebný rej divadelních masek a přízraků, úkladů a vražd, slabostí a zrad, místo, na němž ideály jsou vysmívány a posléze odhozeny do kouta.“*

(Kožmín, Trávníček, s. 133 – 134). Kryl cítí ve své době a společnosti tíži, je jakýmsi glosátorem společenských a politických událostí, ale nekomentuje je s nadhledem a humorem, ale vidí je temně a těžce.

Na rozdíl od 60. let vidí následující dvě desetiletí Kožmín a Trávníček jako dobu roztříštěných ideálů, ztracené jednoty a roztříštěnosti. Písničkář v té době nevystupuje na divadelních jevištích, ale v hospodách, v malých sálech nebo ve studentských klubech. Důležitou charakteristikou té doby je silná identifikace písničkáře s publikem: *„nejde pouze o poslech písniček, ale také o jakési společné katarze všech přítomných; zpěvák se tu stává něčím více než pouhým interpretem; je též rádcem (rabbim či psychologem), intelektuálním bavičem, glosátorem situace, na jehož slovo se napjatě čeká, morálním kazatelem, pedagogem a usměrňovatelem (druhým rodičem) a tak trochu i věštcem.“* (Kožmín, Trávníček, s. 228 – 229).

Výrazné písničkářské osobnosti té doby, mezi jinými Vladimír Merta, Vlastimil Třešňák či Oldřich Janota, podobně jako jejich předchůdci reagují na politické a společenské klima doby, věnují se však bohatšímu spektru témat (což ovšem pramení také z toho, že písničkářů v této době je mnohem víc). Merta je reflektivním myslitelem, Janota evokátorem nálad, Třešňák sociálním básníkem (Kožmín, Trávníček, s. 230 – 231). Asi nejvýraznějším folkovým bardem, mluvčím lidu je Jaroslav Hutka. Dalšími výraznými písničkáři té doby jsou například Jaromír Nohavica, Jan Burian, Jiří Dědeček nebo Karel Plíhal. Písničkářskou a folkovou tvorbu již také reprezentují ženské autorky, třeba Dagmar Voňková nebo Zuzana Michnová.

V 90. letech se u nás výrazným způsobem změnila politická situace a v nastalé svobodě vyvstal pro autory – písničkáře nový problém. O čem zpívat a pro koho? S koncem totality totiž částečně mizí i posluchač. Z folku se vytrácí pocit ilegality a protestu proti režimu. Autoři píšící již před revolucí se nyní ohlíží a interpretují svoji dřívější tvorbu, nebo se naopak obracejí do budoucnosti. Vedle toho se do písňových textů vrací folklórní motivy (Jaromír Nohavica, Vlasta Redl). Karel Kryl pociťuje i po revoluci jistou deziluzi a zklamání z polistopadového vývoje. Jeho poetika zůstává těžká, temná, pesimistická.

Z ženských autorek v 90. letech bychom měli zmínit především Zuzanu Navarovou.

V posledních deseti letech je folková tvorba spíše na okraji zájmu publika. Vedle toho vzrůstá trend tzv. alternativní hudby. V tomto žánru je v poslední době poměrně dost

autorů a autorek, které můžeme zařadit pod pojmenování písničkář. Hana Stýblová se ve své bakalářské práci v roce 2010 věnovala mimo jiné otázce, koho dnešní posluchači považují za písničkáře (Stýblová, 2010, s. 39). Kromě zavedených písničkářů, kteří tvořili již v 80. a 90. letech jako je Jaromír Nohavica, Karel Kryl nebo Karel Plíhal, zmiňují respondenti výzkumu například Xaviera Baumaxu, Záviše, Jiřího Schmitzera či Tomáše Kluse. Xavier Baumaxa se sám o sobě na svém webu představuje jako *„bard úchylů, buránek regionálního charakteru, který své písně skládá v kuchyni, v autě a na záchodě“* (http://xavi.litvinoff.cz/). Podobně jako on vystupuje Záviš, který je známý jako „kníže pornofolku“ a jehož texty jsou postavené na slovních hříčkách plných vulgarit, na pomezí folku a punkové scény. Na druhé straně Tomáš Klus a například Xindl X, o kterém se média zmiňují jako o písničkáři, rapperovi nebo zpěvákovi, blíží spíše popové hudbě. Tomáš Klus se asi nejvíce staví do pozice písničkáře a následovníka Karla Kryla či Jaromíra Nohavici. Jeho písně jsou kromě jiného také protestsongy, například píseň Iniciativní, která ukazuje přímo na konkrétní politiky a reaguje na klientelismus a korupci. (Bezr, 2012).

Mezi těmito dvěma polohami najdeme autory alternativní scény, především textaře tzv. alternativních kapel, jako jsou například Ty Syčáci (Petr Váša), Květy (Martin Evžen Kyšperský), Zrní, Dva a další. Z těchto autorů se k označení písničkář nejvíce blíží Petr Váša, který vystupuje také sám s tvz. fyzickým básnictvím[2]. To znamená, že během svých vystoupení představuje hudbu i poezii, během kterých využívá zvuků vlastního těla, často nepoužívá žádná slova, ale pouze zvukomalebné shluky slabik. Sám si pro tyto účely vytvořil jazyk zvaný translatina, který sám charakterizuje jako „jazyk dostupný všem smyslům“ (Povolný, 2010).

V posledním desetiletí se také na scéně objevuje poměrně velké množství ženských písňových autorek, jejichž tvorba tvoří jádro této práce.

[2] *„Fyzické básnictví je druhem básnictví, které kromě psaného a mluveného slova používá jako rovnocennou součást jazykového vyjádření i pohyb a gesto, často výtvarné, a také zvuky, nejen řečové, ale téměř hudební intonace, a navíc také scénickou akci. V grafické podobě je to jakýsi pohyb mezi figurací a kaligrafií. Ve scénické podobě je to něco mezi deklamací a zpěvem a tancem a pantomimou.“* (http://www.online.muni.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=1750&Itemid=95)

ŽENSKÉ PSANÍ

O vymezení pojmu ženské psaní se snažili především představitelé feministické literární teorie, tedy teorie, která se snaží vymezit proti androcentristickému pohledu na literaturu. Abychom mohli tento termín stručně charakterizovat, vyjdeme ze sborníků, které se tématu ženského psaní věnují, a to především *Ponořena do Léthé* (Praha, 2003) a *Ženská literární tradice a hledání identit* (Libora Oates-Indruchová, Praha, 2007), dále pak z textu Jana Matonohy *„Ženské psaní" jako inscenace limit textu* (Česká literatura, 2/2008) a z knihy Dereka Rebro *Ženy píšu Poéziu, muži tiež* (Bratislava, 2011). Tématem ženské poezie se věnovala také bakalářská práce Michaly Králíkové *Současná ženská poezie* napsaná na Masarykově univerzitě v Brně v roce 2009.

Výše zmínění autoři se zabývají otázkou, zda je možné ženské psaní vůbec nějak vymezit, popřípadě jak. A pokud ano, zda to má vůbec nějaký smysl. Elaine Showalterová ve své stati *Feministická kritika* v divočině uvádí citát Virginie Woolfové, která o ženském psaní říká: *„Ženská literární tvorba je vždy ženská, nemůže být jiná než ženská, v tom nejlepším případě je neženštější, jediná potíž je vymezit, co máme na mysli pojmem ženskost."* (in Oates-Indruchová, s. 134). Na stejné stránce uvádí Showalterová také citát francouzské feministky Helene Cixous: *„Definovat praxi ženského psaní není možné, nikdy to nebude možné, neboť nikdy nebude možné vytvořit teorii praxe, uzavřít ji, zakódovat ji, to však neznamená, že praxe neexistuje."* (in Oates-Indruchová, Praha 2007, s. 134).

Autorky obou citátů se shodují v tom, že něco jako ženské psaní tady bezesporu je, ale není tak úplně možné to definovat. Jednu z možností, jak nahlížet na ženské psaní, přináší zmíněná Elaine Showalterová. Na ženské psaní můžeme mít podle Showalterové 4 náhledy. Prvním je biologický model, kdy roli hraje vnímání těla. Druhý model, lingvistický, mluví o tom, že ženy si vybírají specifický způsob vyjadřování, určité způsoby vyjadřování jim byly v minulosti upírány, tabuizovány a podobně. Dále je to psychoanalytický model, který spatřuje rozdílnost ženského psaní v nevědomí, a kulturní, který spojuje předchozí tři modely a spojuje je do kulturního kontextu. (in Oates-Indruchová, s. 123 – 124)

Derek Rebro, slovenský literární kritik, se věnuje problematice ženského psaní skrze genderové a feministické teorie. V úvodu své knihy *Ženy píšu Poéziu, muži tiež* to odůvodňuje tím, že tento přístup umožňuje *„vidieť predtým nevidené, resp. nanovo uchopiť*

už raz zadefinovanú tvorbu autoriek alebo pristúpiť k nej z iného, pre mňa zaujímavejšieho a dobrodružnejšieho uhla.“ (Rebro, s. 5) Brání se pohledu na feministický přístup jako na něco, co nasazuje předem připravené modely na tělo textu, namísto toho ho vnímá jako osvobození od androcentrických schémat.

Kdo se naopak vymezuje proti jakémukoliv charakterizování ženského psaní, je například Miroslav Petříček v článku *Ženské psaní: pragmatický rozpor* (in Ponořena do Léthé, s. 12 – 15). Ženské psaní se podle Petříčka staví do opozice vůči jakémukoliv jinému psaní, feministická literatura je pak podle něho popřením literatury vůbec. Na Petříčka navazuje Jan Matonoha v článku *„Ženské psaní“ jako inscenace limit textu*. Již to, že pojem ženské psaní dává Matonoha do uvozovek, vyjadřuje jeho postoj k němu. Tento pojem sice nepopírá, ale říká, že nesouvisí ani tak s pohlavím, jako s pocitem genderové identity. Žena v literatuře nehledá nové formy jazyka, ale v těch stávajících se snaží nalézt svou vlastní identitu.

KOMENTOVANÁ ANTOLOGIE TEXTŮ

Radůza

Život

Radůza se vlastním jménem jmenuje Radka Vranková, narodila se 16. března 1973 v Praze a do pěti let vyrůstala u prarodičů ve východních Čechách. Vystudovala konzervatoř a vystupovat začala s harmonikou na ulici. Na pódia se dostala s pomocí Zuzany Navarové, která ji v roce 1993 pozvala jako hosta na svůj koncert v Lucerně. Spolupracovala také mimo jiné s Václavem Koubkem, Michalem Pavlíčkem či skupinou Jablkoň. Je autorkou scénické hudby k představením *Století touhy* (Divadlo Archa), *Lišák* a *Baron z Hopsapichu* (Divadlo v Celetné - Spolek Kašpar), *Tři sestry* (Dejvické divadlo), *Romeo a Jana* (Divadlo v Řeznické) a *Tanec na konci léta* (divadlo Opava).

V roce 2001 vydala své první sólové album *Andělové z nebe*, o dva roky později album *... při mně stůj.* Za tuto desku dostala hned tři ceny Akademie populární hudby Anděl. Následovaly vždy s dvouletým odstupem další desky *V hoře* a *V salonu barokních dam*. V roce 2008 vydala dvojalbum *O Mourince a Lojzíkovi*, které je věnované dětem a kombinuje hudbu s mluveným slovem. Radúza na tomto albu načetla svou stejnojmennou knihu (vydavatelství Brio, Brno 2007).

V roce 2010 založila Radůza vlastní hudební vydavatelství Radůza records, ve kterém vydala desku *Miluju vás*. Zatím poslední album vyšlo v roce 2012 a nese název *Ocelový město*.

Radůza je svobodná, s partnerem, který pochází z Turecka, má dvě děti. Říká o sobě, že přestože není pokřtěná, je věřící, že věří v Boha a Ježíše Krista (Votrubová, 2010).

Dílo

Její první album *Andělové z nebe* vyšlo, jak již bylo zmíněno, v roce 2001. Obsahuje 16 písní. Autorkou hudby i textů je Radůza, spoluautorkou dvou textů je Zuzana Navarová. Texty písní zní jako jakési hospodské popěvky – motivy, které se opakují, jsou noc, noční ulice, cesta, domov… Jako by Radůza vzpomínala na dávno minulé časy, na vztahy, které pominuly, na domov, do kterého se nejspíš už nelze vrátit, a pokud ano, už to

nikdy nebude takové jako dřív (písně *Jednou to pomine, Cestou do Jenkovic, Autobus*). V názvu jsou akcentováni andělé, což předestírá náboženské motivy v textu. Ty se tam také hojně objevují. Andělé nejen v písni Andělové z nebe, ale také například v písni *Lišák*. K Bohu se autorka obrací třeba v písni *Stojí kámen, stojí*.

Atmosféra alba ... *při mně stůj* opět začíná v názvu celé desky a prohlubuje se v jednotlivých textech. Mezi popisem velmi prostých a všedních věcí se skrývají silné osobní prožitky a touhy. Vidět je to například v písni Větře můj: *„štěstí hledá každý stvoření, každej chce lásku a klid, možná, že bolest přemění, jak vždycky chtěls ho mít…“* (Endlicherová, 2003). Jiné texty nesou motivy pouťové a cirkusové (např. píseň *Oh, madame*), mezi jejich řádky se opět skrývá úzkost a touha po štěstí a lásce.

Na albu *V hoře* je vidět vliv Radůzina pobytu ve Francii, kde vystupovala s těmito písněmi ještě dřív, než vyšly v ČR. Několik písní je částečně ve francouzštině, další jsou ovlivněny Itálií (*Una cartolina*), Norskem (*V hoře* - Nigardsbreen) či Ruskem (píseň *Plachta* - *Парус*, kde částečně cituje Vladimíra Vysockého). Cestování, vzdálenost, odloučení – to vše je ostatně leitmotivem celého alba. Mezi jinými to můžeme vidět v písni Sněží: *„Sněží a vločka našla si můj nos, nevím, jak duše došla za mou zkušenost, a z té dálky cizokrajné známky lepí na obálky a mně je posílá…“*

V salonu barokních dam je hudebně i textově nejrozmanitější deska. Baroko jako doba rozmanitostí, bohatosti a zdobnosti – takové je i toto album. Na jedné straně je tu jakoby trampská píseň *Vařič a mapa*, která se tváří trochu jako parodie, ale nese v sobě jistou dávku něhy a souznění s trampským způsobem života. Vedle toho jsou tu milostné, možná až erotické písně (*Moře pod Smyrnou, Něžně a mistrně*) a vyznání autorčiny duše v písni *Můj počerný anděli*, která se tváří skoro jako modlitba. Jedna z písní je zhudebněním textu z Nerudových Písní kosmických.

O Mourince a Lojzíkovi – dvě CD, která obsahují čtyři autorské pohádky proložené písničkami. *„Čtvero pohádek Radůzy – ta O Mourince a Lojzíkovi, O princezně ze sousedního království, Jak pan král přemohl draka a vzal si paní královnu a O tureckém učenci a manikýrce – jsou příběhy laskavé, vtipné, nápadité, trochu moderní. A ovšem – jak jinak? – s lehkou dávkou naivity a porcí poučení, bez nichž bychom rovnýma nohama skočili do světa dospělých. Ale ty příběhy jsou i překvapivé ve svých vtípcích a postřezích, v řešení situací. Inu, ona ta vtipná kaše, kterou v dětství krmili Radůziny hrdiny, nebyl*

žádný instantní blivajz. To se hned pozná.“ (Tomeš, 2008). Stejně bychom mohli popsat i písničky, kterými jsou pohádky proložené.

V roce 2010, rok po narození druhého dítěte, vydala Radůza album *Miluju vás*. Témata, která se objevují v textech, se oproti předchozím deskám mnohem více vztahují k rodině a především dětem. Mateřství se v Radůzině tvorbě bezpochyby odrazilo již v pohádkové Mourince a Lojzíkovi, tady však najdeme niternější texty vyjadřující lásku k rodině. A možná nejen k ní. Vladimír Vlasák se v rozhovoru s Radůzou na idnes.cz v březnu 2010 ptá: *„Miluju vás se jmenuje jedna píseň z Vašeho nového alba. Dá se vztáhnout i na publikum?“* Radůza mu na to pak odpovídá: *„Když jsem písničku psala, bylo to pro moji rodinu. Na koncertech ji hraji lidem a zpívám pro ně. Když jsem se vrátila po pauze na pódium, překvapilo mě, že jsou sály vyprodané. Připadám si, že nejsem na vystoupení, ale v obýváku.“* (Vlasák, 2010).

V ukolébavce *Jako zázrakem spíš* se obrací přímo k dítěti, zároveň je to však modlitba (*„jaké chceš jho, snese moje šíje, jen ať život jeho, než můj delší je“*). Modlitbu v sobě nese i text *Na sudá a na lichá*, píseň o ženě, která hledá rodinu, po které touží (*„Už byla smečka na dosah, když Ty jsi do mě až na dno sáh, rozmetals všechny jistoty, buď vůle Tvá, jestli jsi to Ty…“*).

Zatím poslední album *Ocelový město* zní stejně jako samotný název velmi syrově. V textech se často opakuje pocit strachu, boje o lásku, či dokonce o holou existenci. Severský chladný nádech mají písně *Jsem vlk* nebo *Hördöm*, která je napsána ve vymyšleném jazyce připomínajícím islandštinu. V písni *Bože, Ty víš* opět oslovuje Boha: *„Bože ty víš, že bolest někdy vyvěrá hloub než z pekel, hloub než z podpeklí, a já se snažím sebrat na dně z ran a nepřidat se k těm, co utekli…“*

Vybrané texty a komentář

Z několika desítek Radůziných textů nebylo jednoduché vybrat jen několik tak, aby tvořily reprezentativní vzorek její tvorby. Abychom totiž pojali celý rozsah motivů a témat, kterým se věnuje, museli bychom tomu věnovat samostatnou práci. Nakonec jsem tedy vybrala z každého alba jednu píseň, která podle mého názoru může alespoň z části reprezentovat ducha celého alba.

Texty jsou k dispozici na www.raduza.cz a na přebalech CD.

Stojí kámen, stojí

Stojí kámen, stojí
v jetelovém poli
Na kameni kámen
čtyři hvězdy při něm

Stojí kámen, stojí
v jetelovém poli
Já ho držím pevně
Bože můj, stůj při mně

Hoří kámen, hoří
v jetelovém moři
Na kameni kámen
a já stojím při něm

Hoří kámen, hoří
v jetelovém moři
Hoří celá země
Bože, drž mě pevně

Píseň *Stojí kámen, stojí* je z prvního alba Andělové z nebe. Stejně jako celé toto album, obrací se zde autorka k nějakému více méně všednímu jevu. Kámen na poli – běžná věc. Je ovšem otázka, zda tady jde o obyčejný kámen. *„Na kameni kámen, čtyři hvězdy na něm“*, to může být stejně dobře nějaká mohyla nebo třeba kříž. Poslední variantě by napovídala také modlitba v textu – *„Bože můj, stůj při mně, Bože, drž mě pevně.“* Zdánlivě obyčejný úkaz, kámen nebo kříž v poli, se však v dalších slokách proměňuje v hořící krajinu a poskytuje autorce prostor pro vyjádření úzkosti a strachu.

Studený nohy

Prší, choulím se do svrchníku
než se otočím na podpatku
zalesknou se světla na chodníku
jak pětka na věčnou oplátku

Slyším kroky zakletejch panen
to je vínem, to je ten pozdní sběr
každá kosa najde svůj kámen
to je vínem, ber mě, ber

Studený nohy schovám doma pod peřinou
a ráno kafe dám si hustý jako tér
přežiju tuhle neděli tak jako každou jinou
na koho slovo padne, ten je solitér

Broukám si píseň o klokočí

prší a dlažba leskne se
je chladno a hlava, ta se točí
jak světla na plese

Studený nohy…

Tak mám a nebo nemám kliku
zakletá panna směje se
a moje oči, lesknou se na chodníku
jak světla na plese

Studený nohy…

Píseň *Studený nohy* je vyjádření pocitu osamělé ženy. Atmosféra nočního města, víno, déšť, zima. Zahřeje ji peřina a ráno kafe. Neděli přečká, jako každou jinou, protože už je tak zvyklá. Je jako zakletá panna, osud jí přihrál nějakou roli a nelze se z ní jen tak vymanit. *„Na koho to slovo padne, ten je solitér.“* Nevybrala si svoji samotu, ale přijímá ji, možná už trochu rezignovaně. Po pár skleničkách vína je smutek nad osaměním intenzivnější a *„oči lesknou se na chodníku“*. Odrážejí se v dešti, nebo se lesknou slzami?

Nebe - peklo - ráj

Ty jsi mi říkal, neboj, malá
to víš, že ti budu psát
no, tak jsem to tak brala
a teď už máme listopad

Když jsi mě prosil, ať ti věřím
andělé nebo někdo z nich
mi oči zasypali peřím
a u vás už je asi sníh

Nebe – peklo – ráj
s náma duše hraj

Jak vodka v nedopitý flašce
někde se houpe tvoje loď
zas sedím na sbalený tašce
chceš-li mě, tak si pro mě pojď

Nebe – peklo – ráj...

Z křídovejch plakátů se šklebí
do prázdnejch ulic blondýna
máslem na zem padaj chleby
sama, jak au pair z Londýna

Nebe – peklo – ráj...

Země se točí kolem osy
hlas se mi zadrh jako zip
teď už nebudu tě prosit
s tebou mohlo mi bejt líp

Nebe – peklo – ráj...

Nebe – peklo – ráj je dětská hra, ve které se pomocí papírové skládanky předvídá osud člověka. Tato píseň je variací na tuto hru. Ve hře se hráči ptají: *„kam tě duše daj?“*, zde autorka vyzývá: *„s náma duše hraj!“* Píseň je výpovědí ženy, kterou opustil muž. Věřila mu, sliboval, že se vrátí. V této písni se vrací motiv andělů z prvního alba (*„když jsi mě prosil, ať ti věřím, andělé nebo někdo z nich, mi zasypali oči peřím, a u vás už je asi sníh“*). Žena zaslepená láskou, zklamaná z opuštění. Ale název a refrén písně přináší určitou pochybnost – je to opravdu špatně, že ji onen muž opustil?

Zářivý prostor

Jsme jedné krve, ty i já,
jsme jedné hmoty
budu já, co tys byl prve
stále stejný se vrací motiv

Dívám se a vidím
všechna místa, světy, časy
bývších, jsoucích i budoucích lidí
radosti, touhy, smutky tmy i jasy

Přichází, odchází, vychází a vchází...
Prochází...

Vidím, jak se vracím
ve stejných citech, ve stejných dějích
co jsem já, ztrácím
co jsem já, je Tvé, je jejich

Přichází, odchází...

Roním slzy do fernetu
cigaretu v retu
i když tolik let
už nekouřím a ani nepiju
Holka v letu
do korzetu
strčí dýško
a hned je tu
důvod, pro kterej
i tebe přežiju

Ten chlápek v dveřích
neuvěří
oč tu běží
žít či nežít
dneska večer budu hodně veselá
Koukni sněží
střechy věží
v loužích leží
na nábřeží
nevím proč se se vším tolik nadělá

Jsem čirým bytím
a mysl mám čistou a ostrou
prostupuji, cítím
nekonečný volný zářivý prostor

Přichází, odchází...

Píseň *Zářivý prostor* je úvodem k desce *V salonu barokních dam*. Přesto mám pocit, že je to píseň, která něco uzavírá, bilancuje a hodnotí. Jako by se ohlížela nazpátek a přehrávala si znovu nějaký úsek vztahu, života nebo světa. Je tu ale také jakýsi vševědoucí pohled do přítomnosti a budoucnosti. To, co tu je teď, není nic nového, lidé, místa, barvy, světy, vše se vrací v cyklických kruzích. A stejné je to i v jednotlivém vztahu. Vrací se stejné pocity, stejná láska i žárlivost, touhy i odpuštění. Některé věci se mění, ale ty opravdu vnitřní pocity a pohnutky zůstávají stejné. Deska *V salonu barokních dam* je celá nostalgií a ohlédnutím do minulosti, proto je tato píseň možná opravdu vhodným úvodem – ukazuje, že i přesto, že vzpomínáme stále na staré dobré časy, svět i touhy jednotlivců se nemění.

Píseň chův a vychovatelů

Správná princezna nehryže
Do žvýkací pryže
Ona vzdělaná jest, ví, že
Není nad misku rýže

Zná ovládat obě lyže
I za tlakové níže
Který erb se s kterým víže
Ona všechno ví, že?

Rintu ranta bim bam bim
Kdo nevěří, ať se schová za komín
Rintu ranta bim bim bam

Já to taktéž udělám

Snídá na zlatém podnose
Jen lososa v sose
Vládne ohromným obnosem
Je svým vlastním bossem

Nikdy nedloubá se v nose
Záda vždy má v ose
V úhledných má prádlo štosech
Není zkrátka osel

Rintu ranta…

Copak papá na svačinu?
Belgické pralinky, inu
A po tomto velečinu
Dá si ještě čínu

Chleba, který v díži kynul
Viděla jen v kinu
Pročež dcero, pročež synu
Na pozdrav jí kynu

Píseň chův a vychovatelů je oproti ostatní Radůzině tvorbě jakoby z jiného soudku. Pochází z alba *O Mourince a Lojzíkovi*, které je primárně určeno dětem. Vystihuje velmi dobře atmosféru a smysl pro humor, který toto album prostupuje. Prozaické texty i písně jsou do jisté míry poučné, ale dokáží si zároveň dělat legraci z autorit i z klasických pohádek. V této písni je velmi výrazný jazykový humor, naivní, ale velmi funkční. Místy připomíná humor dětských textů Zdeňka Svěráka nebo Jana Vodňanského a Petra Skoumala.

Rixum pix

Co ještě přijde, ach, co mě ještě čeká
co mi osud ještě na hřbet naloží
když projdu vsí, každej pes na mě štěká
spáči se buděj ze sna, vrtěj na ložích

Dřív jsem se ptávala, proč svoje věrný stíháš
a nejvíc ty, nad něž není věrnějších
teď si myslím, že nás jako růže stříháš
zbavuješ zplanělých poupat včerejších

Možná mi kabát vztekem příliš načich
a moje boty nikdy neviděly vix, ba jó
až přijdu domů, tak se zeptám našich
proč mě to nutí pořád klít,jó, rixum pix

Život mě taví ve vysokejch pecích
a jak ta ocel vyjdu pevně kalená
ani smrt nesrazí mě k zemi, přeci
jen k modlitbě dals mi kolena

Možná mi kabát...
A tak se vztekám, kaju, rouhám, klamu
okouším ze ctností i z neřestí
hora touhy, s níž jsem přivázaná k lanu
ta příčinou byla všech mých neštěstí

Možná mi kabát...

S postupem času Radůziny texty nabírají na naléhavosti, posouvají se od osobních a vztahových problémů k existenčním starostem. Stejně tak tomu je i v písni *Rixum pix*, která je obavou z osudu, modlitbou a zároveň rouhačským textem. Autorka cítí tíži života na svých ramenou a ptá se Boba, stejně jako mnoho dalších věřících, proč zkouší své věrné. Bůh je zde zahradníkem, který odstříhává z růže špatná poupata. Radůza se v písni od Boha neodvrací, přestože dělá život tak těžkým. Každá zkouška je totiž očištěním, ze kterého člověk vychází ještě čistší a silnější, než byl dřív.

Lvi ještě spí

Je ráno a lvi ještě spí

po noci odfukujou v jámě
vzduch močí a potem čpí
kořistí jejich být bych já měl
je-li Tvůj záměr
že já dnes, žel, mám
pozvednout rámě
vstoupit k těm šelmám
pak té slabosti mě zbav, můj Bože
navždy a čistě jako nožem

Kéž by už tenhleten den minul
není-li jiná pomoc, ať se nasytí
ten tok jednostejných minut
lvů řevem hlasitým
zámysl Tvůj-li
pro dnešní den jest
zkoušet mou vůli
pak rač mě cestou vést
v niž vryly reliéf otisky lvích tlap
doufá-li, zvítězí i ten kdo sám a sláb

Budu-li lhát, že se nebojím

ať zhebnu, zhebnu, zhebnu
ať vítězství dáš mně a nebo jim
dej, ať se rvu, dokud jediný prst zvednu

Ať už je večer a já výsledek vím
je nejistota horší nad prohru
ať už to začne a já už jednat smím
ať už spár se zatne v moji hruď
nejmenší z plev
co Tvé světlo lapou
prosí, ať lev
už sekne tlapou
a až se po mně lítě ožene
co chceš mi dej, jen slabost, Bože, ne

Budu-li lhát…

Je ráno a lvi ještě spí
sbíraj síly k dalšímu lovu
rád bych se zdejchnul, někde zpil
ale věřím Tvýmu slovu
lepší je prohrát,
než vzdát se předem
lev písek prohráb
ze sna přede
jako bys, Bože, prach mi z očí splách
vidím, že sílu, dal mu jen můj strach

Na posledním albu Radůza pokračuje v niterných a téměř konfesních tématech. Píseň *Lvi ještě spí* připomíná Ježíšovu modlitbu v Getsemanské zahradě před tím, než vykročí ke křížové cestě *(„Otče, chceš-li, odejmi ode mne tento kalich, ale ne má, nýbrž tvá vůle se staň.“* Lk 22, 42). Lev je zde symbol nástrah, které nám přináší život, nebo možná které nám do cesty klade Bůh. Boží vůle je ta nejvyšší hodnota, Boží slovo je pravda a Bůh nám dává odvahu. Radůza v modlitbě prosí o odvahu a sílu, nejhorší je vzdát se předem, a proto přijímá svůj osud s pokorou. Na konci písně pak říká, že síla lva pochází pouze ze strachu, který z něj máme. Bůh nám dává sílu a překážky si do života klademe svým vlastním strachem.

Sestry Steinovy

Život

Pod názvem Sestry Steinovy vystupují skutečné sestry Karolína Kamberská a Lucie Steinhauserová. Pocházejí z Děčína a hudbě se věnují už od dětství. Starší Karolína vystudovala politologii, pracovala jako novinářka. O čtyři a půl roku mladší Lucie nějakou dobu žila v USA, poté pracovala v mezinárodní školce, učila angličtinu a věnovala se dramatickým aktivitám pro děti (Tomková, 2007).

Samy na svém webu uvádějí, že od roku 1993, kdy se rozpadla jejich poslední rocková kapela, se věnovaly studiím, kariéře, rození dětí, pečení buchet a pěstování petunií.

V roce 1999 začaly společně zkoušet a v roce 2001 vyšlo jejich první CD *Lilie polní*. Od té doby se obě věnovaly střídavě hudební kariéře a mateřským povinnostem. V roce 2004 vydaly druhé album *Můj tanec*. O další dva roky později vyšlo album *Jen děcko se bojí* a v roce 2008 nahrály album dětských písní *Měsíček svítí*, které však není autorskou tvorbou, ale nahrávkou lidových písní.

Od roku 2009 společně nevystupují a věnují se každá svým vlastním aktivitám. Karolína Kamberská vydala v roce 2010 sólové album *Hořkosladce*.

Dílo

Autorkou hudby i textů, které dvojice interpretuje, je Karolína Kamberská.

Interpretací jejich tvorby se kromě řady recenzentů zabývá především Zuzana Zemanová ve svém článku *Sestry Rammsteinovy*, který vyšel v lednu 2007 v časopise Tvar. Snaží se charakterizovat vedle jejich hudební tvorby především tu textovou, protože právě na textech je vystavěna většina jejich písní. Z různých komentářů a recenzí vycházejí mnohá pojmenování, která písně sester Steinových nějak škatulkují. Mezi jinými můžeme zmínit například dívčí křesťanské folkové duo, maminkovský folk, trochu dámy, trochu skály, atd.) (Zemanová, 2007). Sestry Steinovy se těmito označeními nepochybně baví, ale zároveň je velmi ochotně přiživují. Příkladem je vlastní životopis, ve kterém píší, že se

věnovaly rození dětí a pěstování petunií. A zmíněné označení maminkovský folk se zdá velmi příhodné i mně. Hlavními tématy jejich písní jsou totiž především rodina a mateřství v nejrůznějších podobách. Zuzana Zemanová pojmenovává ještě dva další okruhy jejich témat – vztah k Bohu a otázka svobody člověka obecně (Zemanová). Dalším tématickým okruhem by mohly být samozřejmě také partnerské vztahy, ale ty můžeme zařadit pod témata rodiny. To všechno se odehrává v prostředí inspirovaném přírodou a lidovou tvorbou. Inspirace lidovou tvorbou je naprosto přiznaná. Kromě toho, že nazpívaly celé album lidových písní (ale to nechme stranou), je vliv lidové tvorby zjevný v mnoha vlastních textech (*Studánka, Balada, Kdo mě to jen uhranul,…*). Stejně často jako lidové motivy se v textech objevuje i příroda a život na venkově. Žena ve v textech především partnerkou a matkou, zdánlivě žijící v tradičním duchu *Kinder – Küche – Kirche* (Tomková, 2007), v její duši se však skrývá mnohem víc.

Lilie polní je název prvního alba Sester Steinových. Už sám název alba evokuje přírodní motivy. Lilie v názvu je polní, planá, divoká, nepěstěná. A stejně také jsou i hlavní témata většiny z osmnácti písní alba. Přírodní motivy se objevují v písních *Studánka, Bez adresy, Usnu* či *Můj nejzlatější podzime*. Únik do přírody je něčím uklidňujícím, podobně jako uchýlení se k Bohu. Přesto, že se v písních vyskytují náboženské motivy, nenajdeme zde žádný sentiment či *„sladký pojetí zbožnosti“* (Zemanová, 2007). Neděle je dnem odpočinku, což však neznamená, že si musíme odpustit drobné hříchy: *„Tak nechte mě v neděli sedět/kašlu vám na žehlení/dneska jsem sestra slunce/nad mojí neděli není./Nedělní cigáro neškodí/ať si mě varuje kdo chce/nedělní vlkodlak nekouše/poslouchá mě jak ta ovce.“* Píseň nesoucí stejný název jako celé album shrnuje v refrénu hlavní motivy desky. Hrdinka – vypravěčka je nezávislá, divoká, svobodná. Z vyumělkované civilizace se vrací do přírody. Důležitější, než pátrání po smyslu života, jsou obyčejné a všední věci *(„Jsem lilie polní/nestarám se/Jsem vrabec v hrsti/nepřemešlim/Jsem bříza u řeky/nevyptávám se/Jsem moucha na okně/nic nedomešlim“*).

O albu *Můj tanec* samy autorky říkají, že je barevnější než *Lilie polní*. Motivy v textech jsou opravdu velmi barevné, opět jsou to především přírodní motivy, které procházejí všemi ročními obdobími. Interpretačním klíčem k celému albu může být ústřední píseň Můj tanec *(„Nesnáším párový tance… Můj tanec je jak neřízená střela/a vroucí jak dlaždice v metru u anděla/můj tanec je něžnej jako čtyři rány z děla/Jsem učitelka tance/než dojdeš k zadní brance/tak vytančím ti duši z těla/vytančím ti duši*

z těla"). Autorky se zabývají svobodou ženy, která ale zároveň žije ve vztahu a očekává se od ní naplnění tradiční ženské role. Tato žena se příčí tomu, být něžná a jemná a oddaná muži. Je milující, ale zachovává si svou svobodu a nezávislost.

Na posledním společném albu *Jen děcko se bojí* si žena, milenka a manželka přibírá také roli matky. Stále zde přetrvává motiv svobody a integrity, kterou si žena zachovává ve vztahu. Jakmile se ale stane matkou, která má pečovat o domácí krb, přichází silný strach o její rodinu a blízké a také o to, zda dokáže svou roli matky správně naplnit. Jako matka tato žena prožívá neustálé pnutí mezi touhou po nezávislosti a láskou k rodině. Strach a nejistota se objevují i ve vztahu k Bohu v písni Poklad: *„Věřím v jednoho Boha/i když nevím v kterým mraku se teď ukrývá/věřím v časný ráno/protože na slunci i rarach sílu pozbývá…"*. Konfese zde probíhá, stejně jako na albu *Lilie polní*, bez sentimentu a s nadhledem.

Vybrané texty a komentář

Texty jsou k dispozici na www.sestrysteinovy.cz a na přebalech CD.

Výčitka lípě

Lípo velká lípo milá
Ty jsi se mi nesvěřila
Kde se bere tvoje síla
Když blesky ani vítr tě nešetří
Jak zůstat živá v tom divokym povětří

Tvý květy jsem celou zimu pila
Tak kde je ta síla co jsem ti ukrást chtěla
Kde je kde

Pod tvym kmenem jsem o něm snila
Co ruka se kůry nahladila
Kde je kde

Tvý starý listí jsem uklidila
A duše se mi nevrátila
Kde je kde

Lípo velká lípo milá
I včely jsi nektarem nasytila
Jen mě ne

Lípo velká lípo milá
Ty jsi se mi nesvěřila

Kde se bere tvoje síla
Když blesky ani vítr tě nešetří
Jak zůstat živá v tom divokym povětří

Píseň *Výčitka lípě* nese lidové a přírodní motivy, jazyk je nespisovný, což můžeme sledovat i v dalších písních Sester Steinových.

Lípa je symbolem stability a síly, dlouhověký mohutný strom, který jen tak něco nesrazí. Lípa, už proto že je ženského rodu, je zde silnou ženou, která obstojí v každých životních potížích. Lípa je zároveň léčivou rostlinou a pitím čaje z jejích květů mohla být její síla přenesena. Žena se v písni snaží získat od lípy sílu i dalšími způsoby, avšak bez úspěchu. Lípa je silná, sebevědomá a mocná, žena je slabá, podléhá svému okolí a pochybuje o sobě.

Můj tanec

Nesnášim párový tance
nesnášim pracky co chtěly by mě držet
nesnášim předepsaný kroky
můj tanec je ladnej jak elektrický šoky

Můj tanec je klidnej jak neřízená střela
a vroucí jak dlaždice v metru u anděla
můj tanec je něžnej jak čtyři rány z děla
Jsem učitelka tance
když dojdeš k zadní brance
tak vytančim ti duši z těla
vytančim ti duši z těla

Můj tanec je vichr na tvý střeše
je milej jak zlatovláska co se břitvou češe
jak podnájem v kožichu nabídnutej bleše
a krásnej jak prsten po maceše

Můj tanec je klidnej....

V písni *Můj tanec* vystupuje naopak žena samostatná, nezávislá, emancipovaná. Nesnáší párové tance, zdálo by se, že si vystačí v životě sama, ale je zde přítomen i muž, se kterým je v jejím životě počítáno. Tento muž se musí vyrovnat s ženou, jejíž život je plný divokých protikladů. Stejně jako píseň plná oxymóronů je i hrdinka písně nevyzpytatelná a nemá svůj život předem daný. Očekává od života svobodu a přiznává sobě i okolí, že život s ní není snadný.

Vlci

Kdo mě to jen uhranul že mi stydne v žilách krev
A vy všichni mlčíte když se svíjim sama v trávě
Každá bolest přebolí když se z tvýho těla stane prázdná nádoba
Kdo mě to jen uhranul kdo to kutá v mojí hlavě

Kdo mě to jen uhranul
snad v lese vlci o půlnoci co jim ve tmě svítěj oči)
Kdo mě to jen uhranul
snad hejkal ten co vypadá jak koště březový)
Kdo mě to jen uhranul
snad ježibaba co tygrovi říká koči koči koči)
Kdo mě to jen uhranul
jistě dneska klidně spí

Vyšla jsem si na hranu na promenádu po ostří nože
To co běhá v hlavě mý je snad antrax nebo šváb
Až ho chytim do dlaně možná potom milej Bože
Až ho chytim do dlaně tak to budu zase já

Kdo mě to jen uhranul…

Píseň *Kdo mě to jen uhranul* je výpovědí ženy, která trpí nějakým druhem posedlosti nebo šílenství. Je to strach – o co, to se můžeme jen dohadovat. Možná je to strach o vlastní existenci, o život či třeba jen nějaký iracionální strach, který nelze vysvětlit. Atmosféra písně je temná, noční, strašidelná, ale zároveň pohádková. Čas písně je půlnoc, hodina duchů, kdy se odehrávají nejrůznější tajemné obřady a na svět přicházejí nadpřirozené bytosti, a na člověka padá strach. „*To co běhá v hlavě mý je snad antrax nebo šváb"*; původce strachu je neuchopitelný a také nenápadný, těžko se dá postihnout. Chytit ho, pojmenovat problém, je ale jediná cesta, jak se ze strachu vymanit.

Já budu tvoje síla

Když jsou všichni silný
ty můžeš bejt slabej jako stéblo trávy
já budu tvoje síla

Když jsou si všichni jistý
ty můžeš tápat jako slepec
já budu tvoje víra

Až otevře se nebe a zaburácí hrom
i kdyby země praskla vejpůl
já nenechám tě v tom
až se nám hlína pod nohama
v žhavý uhlí promění

já půjdu s tebou
at' je to smrt očistec či vězení
já půjdu s tebou půjdu s tebou...

Když všichni maj už všechno
ty můžeš nemít vůbec nic
postavím ti z hlíny zámek

Když dávno všichni došli k cíli
a ty zůstaneš v půli cesty stát
odnesu tě na svejch zádech

Až otevře se nebe a zaburácí hrom
i kdyby země praskla vejpůl
já nenechám tě v tom
až se nám hlína pod nohama
v žhavý uhlí promění
já půjdu s tebou
at' je to smrt očistec či vězení
já půjdu s tebou půjdu s tebou...

Nevšední vyznání lásky *Já budu tvoje síla* je něco jako svatební slib. V dobrém i ve zlém bude žena oporou muži. Oproti všem stereotypům je zde právě žena tím silným elementem páru. Muž může pochybovat, může být slabý, může být chudý, může ztratit všechny síly, ale má svou ženu, která stojí při něm. Žena je zde tím, který překoná i konec světa.

Neděle
Nedělní stromy jsou jiný
větve maj o kousek vejš
nedělní ptáci jim zpívaj ty cajdáky
z kostelních zpěvníků
nedělní děti je zalévaj kakaem
z nedělních hrníčků

Tak nechte mě v neděli sedět
kašlu vám na žehlení
dneska jsem sestra slunce
nad mojí neděli není

Nedělní cigáro neškodí
at' si mě varuje kdo chce
nedělní vlkodlak nekouše
poslouchá mě jak ta ovce

Tak nechte mě v neděli sedět
kašlu vám na žehlení
dneska jsem sestra slunce
nad mojí neděli není

Neděle je podle Bible dnem odpočinku a stejně tak to vidí i Sestry Steinovy. Přesto se text stejnojmenné písně pohybuje na hraně mezi vírou a ateismem, či dokonce nějakým druhem pohanství. Přestože neděle je pro křesťany nejdůležitějším dnem, být sestrou slunce není zrovna křesťanský motiv. V neděli je všechno jiné, stromy mají větve výš, ptáci jinak zpívají, děti pijí ze svátečních hrnků a to, co je jinak zakázané, je v neděli povoleno. Posvátné a profánní se potkávají v těsné blízkosti a autorky se nebojí to posvátné trochu shodit. Křesťanské písně jsou nazývány cajdáky a sváteční den se slaví cigárem.

V pořádku

Nemusíš volat sanitku
já už jsem v pořádku lásko

Nemusíš volat hasiče
já už jsem vyhasla lásko

Všechno je v pořádku
můžeš mě pustit z hlavy
můžeš si v noci číst
poslouchat poslední zprávy
o mě se nestarej
já už jsem v pořádku lásko

Všechno je v pořádku
máš zase o starost míň
ten klid ti závidim
je jako pohřební síň
spočívej v pokoji
já už jsem v pořádku lásko

Všechno je v pořádku
už to máš za sebou
dej si panáka
jako ty před tebou
kdo ti posvítí na cestu
to už si vyřeš sám lásko

Nemusíš volat sanitku
já už jsem v pořádku lásko

Nemusíš volat hasiče
já už jsem vyhasla lásko

Píseň o rozchodu, ve které žena přesvědčuje muže, že je v pořádku a on už se o ni nemusí dále starat. Přesvědčuje však jeho, nebo spíš sama sebe? Stejně jako v některých

dalších písních, i píseň *V pořádku* je hrou protikladů. Tentokrát však nejde o protikladné obrazy, ale rozpor ve významech jednotlivých slov. *„Nemusíš volat hasiče/já už jsem vyhasla lásko“*. Vyhasla jsem, znamená, že není třeba nic hasit, nejsou žádné problémy, ale také to znamená smrt, ztrátu smyslu života, znamená to, že přestávám pro cokoliv hořet. Který z těchto dvou významů převládá a kdo z dvojice po rozchodu více ztratil? Oba zůstávají sami a oběma zůstává v životě po tom druhém prázdno.

Půlnoci horečná

Jednou večer zčistajasna
ztichli ptáci v korunách
přivinula svoje dítě
zavyl pes a do tmy plách
Ty mý dítě seš můj život
a má koule u nohy
moje ruce chovaj tebe
tak jak se můžu dotknout oblohy?

Půlnoci horečná půlnoci černá
přestaň mě lovit
nech mý nohy chodit
ať zůstanu svý cestě věrná

Jednou v noci spát nemohla
sejček houkal v doslechu
její milej dávno dřímal
hledala ho po dechu
Tys muj milej výhra má
a mý nejtěžší závaží
lítat můžu dneska snad jen
z dvacátýho podlaží

Půlnoci horečná půlnoci černá...

Jednou k ránu spát nemohla
po špičkách je obešla
skočila bych do Vltavy
kdybych od vás odešla

Jedna z „mateřských“ písní Sester Steinových *Půlnoci horečná* pojednává o rozporu mezi mateřskou láskou a touhou po svobodě. Opět se tu objevuje čas půlnoci jako magická doba, která s sebou přináší mnoho tajemného a nadpřirozeného. A opět zde hrají významnou roli protiklady. Dítě a rodina, to je na jedné straně výhra, láska a život, na druhé straně však koule u nohy a nejtěžší závaží, které brání matce v rozletu. Žena by chtěla lítat, dotknout se hvězd, touží po svobodě či po seberealizaci. Půlnoc je časem, který

ji odvádí od běžného života a kdy touží po úniku. Oslovení půlnoci je téměř modlitbou – *„přestaň mě lovit/nech mý nohy chodit/ať zůstanu svý cestě věrná.“*

Moje jméno

Už dokážu bejt ta něžná máma
rozdávat úsměvy do všech stran
pohladit pofoukat utišit drama
zbavit svět veškerejch ostrejch hran

Teď chtěla bych slyšet svoje jméno
znám tě už hodinu díváš se na mě jak vrah
tak přestaň mi říkat cizí ženo
zejtra jsem v práci a pozejtří z nás bude prach

Už dokážu bejt i správná žena
boty mám čistý snad pět a půl z deseti dní
a najdu klíč od auta v kupce sena
a dokážu počkat si na chleba do dalších žní

Teď chtěla bych slyšet svoje jméno...

Už dokážu bejt dokonalá dáma
udržet tajemství co ve mně hučí jak dav
mám svetříky bledý jak zmoklá sláma
a když si chci zaječet najdu si nejbližší splav

Teď chtěla bych slyšet svoje jméno...

Udržim tajemství co ve mně hučí jak dav
a když si chci zaječet najdu si nejbližší splav

Píseň *Moje jméno* je o dokonalé ženě, avšak popisuje ji s ironií, která je Sestrám Steinovým vlastní. Navenek je tato žena opravdu dokonalá. Je to skvělá matka, dobrá hospodyně a také elegantní dáma. *„Boty mám čistý snad pět a půl z deseti dní“*, to už je přeci dost na to, aby mohla být považována za správnou ženu. Uvnitř však nespadá do žádné z těchto škatulek, ale je to jedinečná osobnost, která má své vlastní jméno a přála by si, aby tak byla i viděna. Není to anonymní cizí žena, je sama sebou a nechce ztrácet čas, vždyť život je krátký.

Svatební

Budu tě líbat a budu ti lhát
budu tě hladit a budu tě štvát
Zazpívám zatančím rolničky zachřestí
jednou jsi slepej a to je tvý neštěstí!

Z mozku ti ušlehám šlehačku šlehačku
tvou duši prodám na jarmarku za kačku
Za kačku koupim ti pytlíček višní
to aby byl na mě mužíček pyšný

Polibky višňový
úsměv jak marcipán
Sto druhů cukroví
na mě jsi malej pán!

Vem si mě!
Jsem nevinná holka
a budeš mít večeři vždy v půl
S láskou velkou
... nehynoucí...
... vzpomeneš si na ty časy
kdy jsi bejval sám jak v plotě kůl!

Svatební píseň je vlastně takovým čarodějnickým zaříkáváním. Sladké a hořké, to jsou dva póly soužití, do kterého tato „čarodějnice“ láká muže. Na jedné straně cukroví, marcipán, polibky višňový, na druhé straně *„z mozku ti ušlehám šlehačku šlehačku/tvou duši prodám na jarmarku za kačku“*. Opět je tu dokonalá žena, nevinná holka, která upeče sto druhů cukroví a každý den chystá teplou večeři. Co ale muž nevidí, je právě ta „čarodějnice“ uvnitř.

Štěstí

Dokud to ještě jde vysaju ze života šťávu
srpnová neděle mojito v hořčičáku
grepovej džus a květovaný šaty
tak jsem to chtěla hnízdečko plný vaty
tak jsem to chtěla

Těžkej dech bezinek když nad kopcem se šeří
skleničku campari v tom vedru před večeří
střevíčky na jehlách a tvý zarostlý tváře
ty roky který nám už nikdo neodpáře
tak jsem to chtěla

Jen občas to cejtim jak vítr se zvedá
jen malinko hvízdne jen rozvíří prach
a okamžik hrůzy mi nadechnout nedá
vždyť parťákem štěstí je strach

Píseň, která podle mého názoru završuje tvorbu Sester Steinových a která nejsilněji reprezentuje „mateřskou“ linii jejich textů. Žena v této písni je opět matkou, dokonalou

ženou, která žije v idyle. Atmosféra letní neděle, *„hnízdečko plný vaty“*, prostředí štěstí a lásky v rodině. Přesto je tu něco, co tu idylu ruší. Ne navenek, je to jen něco, co cítí sama žena. Sem tam, nenápadně a neočekávaně přichází pocit strachu, protože nelze prožívat štěstí, aniž bychom se báli, že o něj můžeme přijít.

Vladivojna La Chia

Život

Výtvarnice, textařka a hudební skladatelka se narodila v roce 1983 v Ostravě. Vladivojna La Chia je její skutečné jméno (Vladivojna po otci Vladivojovi a La Chia po matce italského původu) (Kozumplík, 2010). Vystudovala střední umělecko – průmyslovou školu a na Ostravské univerzitě v roce 2007 diplomovala v ateliéru intermediální tvorby.

V hudebním světě byla nejprve součástí dívčí skupiny Kočičíčíči, poté založila rockovou skupinu Banana a nyní vystupuje sólově. Její první sólové album se jmenuje *Tajemství Lotopu* a vyšlo v roce 2009. V roce 2011 napsala hudbu k filmu Jana Hřebejka *Nevinnost* a ve stejném roce také vydala album *Bohémy*, které doprovází knížka bajek a vlastních ilustrací nazvaná *Vladibajky*. Na Českém rohlase 3 – Vltava má svůj vlastní pořad Čajovna.

Dílo

Vladivojna La Chia se jako textařka prosadila už ve skupině Banana. Její texty však zdaleka nejsou všechny v češtině. Sama v různých rozhovorech často upozorňuje na to, že ráda používá svůj vlastní jazyk – vladivojštinu. *„Ve vladivojštině slova nic neznamenají, nemají konkrétní význam. Je to vyloženě intuitivní věc.“* (Kozumplík, 2010) Jinde o vladivojštině říká, že jí dává svobodu nedefinovat všechno okolo sebe slovy – ať už v obsahu nebo ve formě. Ve vlastním vytvořeném jazyku cítí prostor pro autenticitu (Korál, 2006).

Ve všech jazycích, ať už je to čeština, vladivojština nebo angličtina, vykresluje Vladivojna naprosto osobitý fantaskní svět. Nevěnuje se problémům běžného života, vyhýbá se motivům všedního dne. Její svět je kabaret, cirkus nebo karneval, obrazy jsou snové, až surrealistické a stejně jako ve vladivojštině, i v češtině se brání jakýmkoliv konvencím a předem daným konotacím, které by se mohly nabízet.

V recenzích na první album skupiny *Banana*, kde je Vladivojna pod texty podepsaná, se dočteme, že slova slouží pouze jako zvukový doprovod hudbě (Pravda,

2003). Z části to může být pravda, ale důvodem je také právě to, že texty jsou napsány fiktivním jazykem. Podobně je to také na dalších albech *Trip* a *Jungle*, avšak ohlasy na textovou stránku tvorby kapely Banana jsou vzestupné.

Silnou pozici v tvorbě Vladivojny La Chii si texty vybudovaly na jejích sólových albech. Nejen, že texty jsou propracovanější, ale interpretace je o poznání jemnější, a proto je textům více rozumět. Nás však zajímají texty tak, jak působí bez hudebního doprovodu, a v tomto směru jsou to texty opravdu sdělné. Album *Tajemství Lotopu* (2009) je poctou fiktivnímu národu Lotopů a celé je jedním velkým tajemstvím. Jak jsem již uvedla výše, texty jsou směsicí snových obrazů, barev a neotřelé fantazie, ve které je znát, že Vladivojna je vedle hudebnice a textařky také výtvarnicí.

Zatím poslední album Bohémy obsahuje kromě vlastních textů také zhudebněné básně Lucie Paulové z knihy Paměť zrcadla. Vladivojna o textech říká, že se věnují více ženským tématům, než tomu bylo dříve (Špulák, 2011). Texty jsou stále velmi snové, zároveň jsou ale něžné a velmi osobní.

Vybrané texty a komentář

Vybrané texty jsou z alb *Jungle*, *Tajemství Lotopu* a *Bohémy*. Texty jsou vytištěny na přebalech CD, texty z alb *Tajemství Lotopu* a *Bohémy* jsou také na www.vladivojna.com.

Řeka

Jednou jsme šli s tátou chytat ryby
Byl to pěkný, pozdní den
O všem jsme si spolu po svém povídali
Jak pokaždé když s ním tady jsem

Vyříkali jsme si spoustu věcí
Mezitím vypili pár piv
Oba nás to rozhoupalo k snění
V jeho očích cítila jsem klid

Zamyšleně pozoroval splávek
Pod hladinou svůj vodní svět
Najednou postavil se zpříma
A k řece přistoupil

A tak se zeptal řeky
„Kdo já vlastně jsem?“

Řeka mu na to tiše odpovídá
„Jsi jedna z mých vln“

Ó bože,
Můj sladký bože
Pruty tančí, háčky klesají
Chvíli jsme se tomu smáli
Hlavně, že ji uslyšel
Ale aby tomu všemu věřil
Znovu to vyzkoušel

A tak se zeptal řeky
„Kdo já vlastně jsem?“
Řeka na to tiše odpovídá
„Jsi jedna z mých vln“
Tak otec strhal šaty
A plaval v říční proud
Byl tak neskutečně šťastný
A to jsem ho viděla naposled.

Vztah otce a dcery bývá v mnohém specifický a často komplikovaný. Dvě takto blízké osoby mívají vlastní způsob komunikace a podobně tomu je i v písni *Řeka*. Chytání ryb je většinou čas mlčení a samoty. Otec s dcerou jsou však tentokrát spolu a vypadá to, že je to jakýsi jejich rituál. Mají na sebe čas, mnoho si toho vyříkají a potom spolu mohou mlčet. V tu chvíli vstupuje do dialogu také řeka: *„Jsi jedna z mých vln“*, říká otci a v tu chvíli dcera otce ztrácí. Není to však tragická smrt, je to splynutí s přírodou. Tak, jak to asi mělo vždycky být. Je v tom smíření a klid.

Tajemství Lotopu

Přelitý a podlitý je džbán hlinitý,
nešťastný kominík v postranní ulici kýchá.
Komisař Jokotak vykoktá před katrem zákoník,
liliput za katrem zubama nasraně drkotá.

Karamba mia more love Lotop, love.
Postavím jim hore totem, město voní životem.

Eliška s pratetou vyráží s deštníkem k náměstí,
Jokotak táže se, zda venku haraší déšť.
Kominík hledá svůj nádherný zelený kapesník,
liliput hledá zub ve škvírách vězeňských cest.

Karamba mia more love Lotop, love.
Postavím jim hore totem, město voní životem.

Kolibřík vzlétl ke slunci,
kominík za ním se ohlédl,

Eliška šáhla si na knoflík,
liliput skrz mříže procitnul.
Jokotak pohlédl pod deštník,
pod ním se prateta smála,
tajemství Lotopů uchovám,
totem jim postavím ráda.

„Lotopové jsou fiktivní lidé. Vymyslela jsem si je. Kmen, který žije v jedné vesnici a žije takový obyčejně neobyčejný život,“ (Rauvolf, 2006). To říká sama Vladivojna o Lotopech, kteří vystupují v této písni, která svou poetikou připomíná třeba Vítězslava Nezvala (například ve sbírce Pantomima báseň Klára). Lotopové jsou zvláštní sbírkou figurek, nevšedních postaviček, které se potkávají ve svém vlastním světě. Kominík je nešťastný, protože nemůže najít kapesník, koktavý komisař vězní naštvaného liliputa a všechno to sledují Eliška s pratetou. Autorka tomuto světu vzdává hold, svou písní mu staví totem.

Zahrada

Za horkým sluncem,
za hvězdnou zahradou
rostou touhle zimní dobou
květy, co vůbec nikdy nevadnou,
skrývají cosi tajemného.
Je to zvláštní kouzlo,
pohne s celým světem,
lidi už blázní, skafandry balí,
myšlenky se upnou
k jednomu směru -
třít se o květ za každou cenu.
Výhra, mládí, krása, věčnost,
žádné starosti či pomíjivost,
jenom hrátky s naším časem,
bude v pasti naším otrokem.

Tak vzhůru, vzhůru do kosmu,
s těmito květy už víc neporostu,
znásilnit čas, silná touha,
cesta je nebezpečná,
cesta je dlouhá.

Hmmm, lidi se pídí,
slepým dán je kód,
ženy se cítí být v kůži hadí,
se svými dcerami držíce krok
o život.

Zahrada je pro mě tak trochu sci-fi píseň. Vesmírná, hvězdná zahrada, květy co nikdy nevadnou, sen o ideálním světě, kde čas neutíká, o světě věčného mládí a žádných

starostí. Odjakživa člověk vzhlíží do vesmíru s touhou a nadějí, že někde jinde je lepší svět. *„Slepým je dán kód“*, co je důležité oči nevidí, zrak člověka zaslepuje a znemožňuje mu vidět to podstatné. *„Ženy se cítí být v kůži hadí“,* bojí se stárnutí, o to víc touží po zahradě, kde se zastavil čas.

Myšlenky z kamene

Já jsem smutný klaun,
perlou v hlubinách
najdi mě, srdce mé,
než proměním se v prach.

Pojď ke mně, lásko má,
pojď, než se usmutním,
zachraň mě z pustin snů,
které mě sužují.

Já jsem tvá jediná,
i když je všechno pouhý klam,
jsem perlou v hlubinách,
najdi mě, než se utrápím.

Obejmi mě,
když se začne stmívat,
když má mysl ztěžkne v kov
jako uzurpátor slov,

tak jako kámen v květinách,
který je chladný, lenivý,
jako bomba v peřinách,
upíří zuby na šíji.

Pod střechou
se život zastavil,
v tom tichém pokoji
mezi čtyřmi stěnami,

a já jsem smutný klaun,
jsem perlou v hlubinách,
najdi mě, srdce mé,
než proměním se v prach.

Obejmi mě,
když se začne stmívat,
když má mysl ztěžkne v kov
jako uzurpátor slov,

tak jako kámen v květinách,
který je chladný, lenivý
jako bomba v peřinách,

upíří zuby na šíji.

Myšlenky z kamene,
myšlenky černé jako tér,
myšlenky týrané,
myšlenky nedokonalé.

Tvá něžná přítomnost,
sladký protijed,
který hned probarví
ten můj smutný, smutný, smutný...

Píseň temná a smutná, těžká jako kámen, který někdo hodil do květin. Takové *Myšlenky z kamene* drtí a ničí. Smutný klaun a perla v hlubinách, to jsou symboly tíživé samoty. Jedna z mála Vladivojniných písní, která je o vztahu muže a ženy, respektive o pocitu osamělé ženy, jejíž život oživuje přítomnost muže. Je-li sama, vrací se jí jako stihomam temné myšlenky, které ničí všechno okolo sebe. Temný, prázdný a chladný svět dokáže prosvítit jen On.

Pábitelé

Jedna malá lehká dívka
přisedla si k bláznovi,
co odpojoval části těla
panence, co oněměla.

Ta malá lehká dívka četla
básně, které napsala,
a bláznovi se ruka chvěla,
ona mu ji políbila.

Pláč a smích
střídají se jako proudy slov.

Léto, pak mráz.

Na zahradě kosí trávu námořník
a zahradník se do něj zamilovává.

Lehká dívka a ten blázen se zasnoubili potají,
ptáci, kteří všechno vidí, na hlavu si ťukají,
hajný není hajný ale zajíc, co se za něj vydává,
chce se pomstít za svou ženu, která je v břiše medvěda.

Pláč a smích
střídají se jako proudy slov.

Léto, pak mráz.

Zahradník a námořník se milují
a lehká dívka s bláznem je špehují.

Léto, léto, léto, pak mráz,
pláč a smích se střídá hned snáz,
lidé hýří tornády snů,
však drží je v sobě bez průchodů.

Chce to průvan, průvan, průvan a bič,
ať se chmury dáví, ať odejdou pryč,
ať se člověk směje chybám člověčím,
ať tvůj úsměv sílí, ať klidně křičí.

Podobně jako v Lotopové jsou i *Pábitelé* směsicí figurek ve fantaskním světě. Surrealistický proud představ, tornáda snů, která víří jedno přes druhé. Lehká dívka, hajný, námořník, zahradník a blázen se objevují v rolích, které jim normálně nepřísluší, svět je vzhůru nohama a ptáci, kteří to z výšky sledují, si ťukají na hlavy. Hajný není vlastně hajný, ale zajíc, chce se pomstít za svou ženu, ale kdo na koho bude střílet? Průvan a bič vyženou všechny chmury a člověk se směje svým vlastním chybám, které jsou ve snovém světě postavené na hlavu.

Rváče

Stydlivý kluk, očka přivřená,
na rušné ulici sám a číhá.
Je mu věrná, a nebo nevěrná,
ví jen bůh, ona a já.

Modlou - věčnou, krásnou,
dívka nestálá, snad špatná?
Nymfa - záhadná i neposedná,
Možná uvnitř trošku plachá.

Chlapče, buď statečný
a silný,
dívce daruj odpuštění,
smutné pohledy však nic nezmění,
láska slábne, nenávist sílí.

Lepí se ke stěně, pláče,
malé a nešťastné práče,
zůstane sám aspoň chvilku,
než v srdíčku zahojí škvírku.

Bílé psaní schoval pod kámen,
lásky vyznání,
sběr pocitů, kleteb i slastných snů

do veršů vepsaný.

Lepí se ke stěně, pláče,
malé a nešťastné práče,
zůstane sám aspoň chvilku,
než v srdíčku zahojí škvírku.

Tuto píseň prožívá muž, či spíš mladý chlapec, nešťastně zamilovaný stydlivý kluk. Obraz nešťastného chlapce je smutný a dojemný, ale zároveň něžný a jemný. Svírá ho žárlivost. Je mu věrná, nebo ne? Čím víc o tom přemýšlí, tím víc nenávisti cítí. Na rušné ulici si jeho smutku nikdo nevšimne, proto se vypláče tiše a sám. Nikomu se nemusí svěřovat, milostný dopis zůstane neodeslán.

Svobodná

Vidím, jak se v dáli světlo rozbíjí.
Vidím, jak se kolem nás všechno nabíjí.
Vidím, jak se mušky s vášní políbí.
Toužím se dotknout slunce silou motýlí.

V obrazech světa vidím sny, jež v srdci mám,
a ze svých dlaní moře štěstí rozdávám.
Jsem jako orel, který letí domů sám,
cítím, že sílu kouzel bílých poznávám.

Já jsem v tomhle světě svobodná,
moje cesta městem kouzelná,
v říši divů stále ztracená,
k pohádkovým činům stvořená.

Líbám slova, která hladí, milují,
líbám verše, které voní, čarují,
líbám těla, která touhou vibrují,
líbám srdce, která věrnost slibují.

Líbám slova, která hladí, milují,
líbám verše, které voní, čarují,
líbám těla, která touhou vibrují,
líbám srdce, která věrnost slibují.

Já jsem v tomhle světě svobodná,
moje cesta městem kouzelná,
k pohádkovým činům stvořená,
protože jsem v sobě svobodná.

Myslím, že píseň *Svobodná* vyjadřuje základní principy poetiky Vladivojny La Chii. *„V obrazech světa vidím sny, jež v srdci mám.“* Vladivojna vidí svět v jiných souvislostech a vztazích než obyčejný člověk. Pohybuje se v pohádkovém světě, v říši

divů. V obyčejných věcech vidí krásu a vášeň, má k nim vztah, miluje je a sama všechno s nimi prožívá. V prožívání i v tvorbě je naprosto svobodná, nesvázaná konvencemi a předsudky.

Terezie Palková

Život

Terezie Palková se narodila v roce 1976, vystudovala hru na klavír na pražské konzervatoři a poté činoherní herectví na brněnské JAMU. Jako herečka hostovala či nadále hostuje například v divadle Husa Na Provázku v Brně, v Západočeském divadle v Chebu, z pražských divadel mimo jiné v A Studiu Rubín. V roce 2005 vytvořila autorské hudebně – tanečně – divadelní představení *V měsíčním srpku*, se kterým dva roky vystupovala v Praze, Brně, Chebu a ve Vídni. Dále vystupuje s autorským představením *Kabaret Terezie*.

Od roku 2006 sólově vystupuje jako hudebnice, zpívá, píše si texty a doprovází se na klavír či akordeon. V roce 2009 vydala svou první desku *Pif Haf Mňau*, v roce 2011 album *Moje první tango*. Obě desky vydala vlastním nákladem a sama si je produkovala.

Kromě herectví a hudby se živí také jako zdravotní klaun ve stejnojmenném projektu, jehož cílem je terapeutické využití humoru ve zdravotnictví.

Má dceru Ranju.

Dílo

Hudební kritici řadí Terezii Palkovou většinou k nějakému typu šansonu, především proto, že vystupuje sama s klavírem či akordeonem, a protože její vystoupení jsou postavené na autentické interpretaci vlastních textů (Korál, 2011).

Zatím vydala jen dvě alba, která byla kritikou přijata poměrně kladně (především *Moje první tango* má velmi dobré ohlasy) (Bezr, 2011), avšak kritici většinou komentují především hudební stránku její tvorby a textům se příliš nevěnují. Její hudební projev je různorodý od rozjívených kabaretních vystoupení po komorní a tiché písně doprovázené pouze klavírem. Podobně je to i s jejími texty. Na jedné straně jsou velmi osobní písně věnující se vztahům k mužům i k sobě samotné, na druhé straně téměř pouliční písně, které si neberou servítky s ničím a nikým.

Terezie Palková využívá ráda nejrůznějších metafor a slovních hříček (tango – tanga, líčím se – líčíš na mě, jsem pominutá – všechno jednou pomine,…), které spojuje do různých asociací a nachází ukryté významy slov.

Nejčastější témata, kterým se věnuje, jsou například vztah muže a ženy, přičemž žena je v této dvojici většinou ta, která muže očaruje, manipuluje a často mu ubližuje svými rozmary. Ne nadarmo se v několika písních opakuje motiv kočky, popřípadě černé kočky se všemi vlastnostmi, které bývají tomuto zvířeti připisovány. Vztah muže a ženy však Palková nevidí jen negativně. Například v písni *Petrklíč* je muž tím, kdo ženu probouzí ze zimního spánku jako jarní květinu *(„Po tak dlouhé zimě vypadá to slibně slunce začlo hřát/mě cosi šimrá v klíně v srdci je mi klidně přání na dosah/.../Petr má klíč k mému srdci Petr klíč k mému srdci má“*). Nejen *Petrklíč*, ale i další písně mají patrný erotický nádech, jinde zase najdeme vyznání lásky, kterému schází optika růžových brýlí, ale naopak je velmi ironické *(„Miluji tvou vůni potu/připomíná mi pach skotu/miluji tvé nožky sloní/a jak to mezi nimi voní/miluji tvé řeči všední/uspí mě už po poledni/miluji tvou hudbu břiskní/co když usneš ti z úst libě zní“*).

Vedle „vztahových“ písní řeší Terezie Palková také sama sebe, vlastní sebevědomí a reflektuje svoje postavení ve světě – to se týká především písní *Mám se ráda* a *Mám se ráda II*, která je podle mého názoru jednou z nejsilnějších písní Terezie Palkové. Všechna témata mají jedno pojítko – jsou *„tu hravý a zábavný, onde znepokojující pohled do nitra přemýšlivé mladé ženy.“* (Korál, 2011).

Vybrané texty a komentář

Texty jsem dostala ke zpracování přímo od autorky, měly by být uvedeny na přebalech CD.

Klaun

Jsem klauní slečna co zírá do blba a nekonečna
Sličná jsem a doufám že taky trochu směšná

Jmenuji se Krasomila a jsem roztomiláčkem všech žen
Jmenuji se Krasomila Nesmírná
vesmírná jsem

Sním si o tom jaké je klauní nebe
Plné létajících dortů plné smíchu
Radosti hravosti a nechycených bychů

Jsem klaun klaun a kdo je víc
Nemysli si nemysli že jsem z Nemanic
Mám kapsu plnou fórů a triků plný triko
Jsem nastřelená jako kdybych brala piko

Na povel smíchy pláču a pláču smíchy
Mám culíky a v puse chichichichi
Všechno furt pletu hraju si totiž na popletu
Každý argument svojí blbostí smetu

Jsem klaun klaun a kdo je víc
Nemysli si nemysli že jsem z Nemanic
Mam kapsu plnou fórů a triků plný triko
Jsem nastřelená jako kdybych brala piko

Jsem klaun klaun a kdo je víc
Jsem klaun klaun a je nás víc
Jsme klauní klan
Klan nosů červených

Jmenuji se Krasomila a jsem roztomiláčkem všech žen
Jmenuji se Krasomila Nesmírná
vesmírná jsem

Jsem klauní úlet co ulítne si na vesmírný výlet
Nesmírně krásný výlet úletem
Letem světem zpěvem baletem

Jsem klauní průvan co prožene se drze každým koutem
Zavoní smíchem svým břichem hlučně ryčí
Popadá se za něj světem si fičí

Jsem klaun klaun ber mě ber
Všechno co udělám je funny je fair play
Pleju pleju ti tvoji duši
Vytrhávám chmury co ti nesluší

Jsem klaun klaun s nosem červeným
Zpívám a tančím chytám lelky hledám rým
Rýmu místo rýmů ale chytnu častěji
Jsem baculatá vypadám jak v naději

Jsem klaun klaun a kdo je víc
Nemysli si nemysli že jsem z Nemanic
Jsem klaun klaun ber mě ber
Všechno co udělám je funny je fér

Jsem klaun klaun a kdo je víc
Jsem klaun klaun a je nás víc
Jsme klauní klan
Klan nosů červených

Jsem klaun…

Píseň *Klaun* komentuje autorčino působení jako zdravotního klauna, který chodí do nemocnic povzbuzovat nemocné – nejen děti, ale také seniory. Tato poměrně dlouhá píseň popisuje klauna ze všech možných stran, hraje si s jazykem a s různými konotacemi, které slovo klaun s sebou nese. Klaun, to je smích, zpěv a tanec, culíky a červený nos, klaun rozveseluje a léčí, srší vtipem a nejrůznějšími triky. Zároveň ale v popisu klauna, jak ho vidí Terezie Palková, vidíme i nádech něčeho méně úžasného, co se skrývá v klaunovi a není to tak vidět. Není to klasická postava smutného klauna, který je navenek veselý a uvnitř smutný a osamělý. Palkové klaun hraje dobře svoji roli, ale něco mu na tom nevěříme. Všechna ta radost, veselí a rozpustilost možná až moc tlačí na pilu, takže odkrývají vypočítavost a faleš. Není to prvoplánové přehrávání, ale pozornému divákovi takový klaun může přijít spíš směšný než zábavný.

Kočka

Jsem černá kočka, co přeběhla Ti přes cestu
A hledám svou pravou adresu v dešti
Jsem Tvé černé štěstí v neštěstí
Jsem kočka Tvé černé noci, nekonečné nemoci

Hledám Tě pod víčky svých barevných snů,
Počítám kolik už uběhlo dnů
Od první chvíle co setkali jsme se,
Díky mé lsti, jen tak náhodou v lese

Jsem černá kočka, ale jednou zestárnu,
A budu šedivá, docela, možná až do běla, stará víla,
Budu stará, kočičí víla,
a vyroste ve mně velká zvířecí síla

A budeme spolu těch pár, posledních dnů,
Bez strachu, bolesti, zbytečných snů,
V tichu a radosti, bez strachu z bolesti,
Smířeni s nemocí, a prosti emocí...budeme šťastni?

Černá kočka nosí smůlu, pokud nám přeběhne přes cestu, kočka je vypočítavé a vychytralé zvíře, které umí využívat lásky svých majitelů pro svůj vlastní prospěch, kočka je falešná a neupřímná. Také žena v této písni je vypočítavá a lstivá. Ulovila svého muže a omotala si ho okolo prstu. Ale stejně jako černá kočka jednou zešediví a přestane být hrozbou, tak i žena s věkem ztrácí svoji lstivost, přestává předstírat, a tak nabízí svému muži klidné, smířené a šťastné stáří.

Moje první tango

V tvé přítomnosti nohu přes nohu
S cigaretou připadám si jak Marlene Dietrich
Snad není to hřích pod tepláky krajku mít
Ty sedíš ani se nepohneš jen oči přivřeš tiše se zasměješ
– dámička hmm sedí tu dámička – proneseš
típls mě choulím se za krajku stydím se

Hned po procitnutí obléknu se do svého těla
Mám vše nic nechybí jsem krásná jsem celá
Pak ptám se zrcadla zda nejsem příliš smělá
Když oblékám si to o čem jsem dlouhá léta tolik snila

Tanga tanga
Oblékám si svoje první tanga

Před zrcadlem tančím svůdnice největší
tango bez tebe jsem snová femme fatale
Tančím jen pro tebe své tango bez tebe
Jsem hvězda všech pornohvězd už nečekám na rozjezd
Jedu já jedu do velkého světa
Je-je-je-du-du-du a do ucha ti šeptám
Tanga tanga,
Roztanči moje moje první
Tanga tanga
Protanči moje první tanga

Kouříš a koukáš se ani se nepohneš
Pak vstaneš a k sobě mě smyslně přitiskneš
Jak smyslů zbavení tančíme tančíme
Slastně se hříšně se božsky se cítíme
Tančíme tančíme ve vzduchu na zemi
Tančíme tančíme tak konečně svlékni mi
Tanga

V tvé přítomnosti nohu přes nohu
S cigaretou připadám si jak Marlene Dietrich
Snad není to hřích pod tepláky tanga mít
Ty sedíš ani se nepohneš jen oči přivřeš tiše se zasměješ
– Dámička hmm sedí tu dámička – proneseš
Típls mě choulím se za tanga stydím se

Píseň *Moje první tango* vypráví žena, která sní sen o svůdnosti a eleganci. Text je vystavěn na protikladu „obyčejné“ ženy v teplácích a ideálu krásy (*„S cigaretou připadám si jak Marlene Dietrich/Snad není to hřích pod tepláky tanga mít“)*. Doma chodí v teplácích, ale tajně se chce cítit svůdná a krásná a k tomu slouží krajkové prádlo. Sní o muži, pro kterého by byla takto krásná, ale stydí se opravdu se ukázat, má strach

z odmítnutí. *„Snová femme fatale“* se aspoň před zrcadlem stává hvězdou a tančí si sama pro sebe svoje první tango. Nádech erotiky se mísí s pocitem studu a strachu.

Pominutá

Ležíme vedle sebe blázni pominutí po tom těle
„Chci jen Tebe“ šeptáme a mně se náhle zjeví obraz těch
Co leželi tu jako ty teď jéminé
Bolestně cítím že i tahle láska jednou pomine

R.: /:Ó jéminé všechno pomine
Změny jsou nevyhnutelné
Vznik zánik nás nemine:/

Pohled do zrcadla přináší mi velkou rozkoš
Jsem tak sladká roztomilá pominutá svojí krásou
Vyhraju si s každou řasou jéminé
Napadne mě že i tohle kouzlo jednou pomine

R.:

V posteli ležím tentokrát ale sama
Společníky jsou jen bolest horečka kašel a rýma
Zpytuju svědomí vnikám do podvědomí
Pominutá myšlenkami šílím jéminé
Přichází vhled že i tahle nemoc jednou pomine

R.:

Radostně tančím nakrucuju boky
Vydržím až do poslední sloky užívám si kroky skoky
Vím že všichni hledí jenom na mě
Pominutě křepčím vnadně jéminé
Napadá mě že i tohle tělo jednou pomine

R.:

Už je to tady ach ty vztahy
Poslals mě k šípku dal mi kytku
Abych měla čeho litovat že mě opustil tak skvělej chlap
Pominutě pláču křičím nechci žít tak sebe ničím jéminé
Naštěstí vím že i tahle bolest brzy pomine

R.:

V písni *Pominutá* se život pohybuje jako na houpačce – prožíváme-li pěkné chvíle, víme, že pominou. Ale taky naopak.

Terezie Palková si opět hraje s jazykem, jádrem písně je slovní hříčka pominutá – pomine. Píseň je plná ironie a nadsázky, obzvlášť ve slokách, které popisují ty „dobré“

stavy (*„jsem sladká roztomilá pominutá svojí krásou/.../všichni hledí jenom na mě/pominutě křepčím vnadně jeminé“*), ale i v těch horších situacích si ponechává nadhled (*„Už je to tady ach ty vztahy/poslals mě k šípku dal mi kytku/abych měla čeho litovat že mě opustil tak skvělej chlap“*).

Rošťáci a roštěnky

R.: Roštěnky ku-ku-kutálí se
Rošťáci po-po-potápí se
Roštěnky tančí na plese
Rošťáci rostou jak dříví v lese
Roštěnky ku-ku-ku... rošťáci po-po-po...
Roštěnky tančí rošťáci rostou

Jaro je tady roštěnky vystrkujou vnady
A slaví svá těla ta snědá i ta bílá
A drží se zpříma a drží se zkrátka
Nastala stávka proti cukrům denní aerobiku dávka každá
Každá dívka se dívá denně do zrcadla mívá z toho trauma
Tady pomůže fitko a sauna
Potit se potit se je naším heslem na jaře
Hlavně necítit se tlustě a nevypadat staře
Zprava i zleva na nás číhá super sleva
Prachy nemam to neva je to sleva a Terranova
A chce se nám zpívat na květiny se dívat
A chce se nám moc
Voláme muže na pomoc
Pomoc pomoc pomoc jejeje...

R.:...

Jaro je tady rošťáci okukujou vnady
Jsou tady i tady i tady i tady!
A vymýšlí co by kdyby potkali ty správný baby
Kam by je vzali co by jim asi ukázali
Svaly a fáro svůj šarm v puse cigáro
Jen příležitostně no jasně nejsem přece žádnej závislák
Ale neuškodí jeden panák na naše setkání
Chlast prachy z kapsy vyhání to vím
Ale bez něj jsme samej splín
Tak pojď na můj klín ou jé
Tak pojď na můj klín baby
Tak pojď pojď na můj klín

Ku-ku-ku...

Tématem této písně je ideál krásy, ironický pohled na mladé muže a ženy. Ženy jsou posedlé vlastním vzhledem, muži mají jediný cíl: ulovit a okouzlit dámu. *„Jaro je*

tady roštěnky vystrkujou vnady/.../jaro je tady rošťáci okukujou vnady", popisuje milostnou hru, ve které ústřední roli hraje vzhled a image.

Jazyk písně je nespisovný, napodobuje slovník té skupiny lidí, na kterou naráží. Ostatně i jejich označení – rošťáci a roštěnky je značně ironické. Rošťák[3] je synonymum pro označení jako lump nebo dareba, říká se tak zlobivým dětem. Zatímco roštěnka (kromě pojmenování jídla) označuje v jazyce mladých lidí velmi atraktivní dívku.

Mám se ráda II

Mám se ráda když se probudím
Zase pozdě s časem závodím
I když mi po ránu není zrovna do zpěvu
Tak si ranní thé pořádně osladím

Jo mám se ráda často se pohladím
Když mě nepohladí nikdo jinej tak co s tím
Mám se ráda i když stále chybuju
I když sama se sebou většinou bojuju

Jo mám se ráda když jedu městskou hromadnou
Když při pohledu kolem mi koutky povadnou
A už se nedivím že se muži neotáčej za mnou
Holt nejsem kráskou jedinou

R.: Nanana … jsem někdy neviditelná
Nanana ... a často neuchopitelná
Nanana ...

Jo mám se ráda i když se měním pomalu
A velké sny se vniveč rozplynou
A krásné chvíle vždy rychle pominou
Jen velké oči plné slz ty zůstanou

Jo mám se ráda i když se sesypu
I když nedělám to co bych chtěla
ze strachu že to nezvládnu ale pak se ovládnu
Seberu odvahu do boje vytáhnu

R.: Nanana ... jsem napravitelná
Nanana … vidíte tu krásu jsem … jaká jsem
A mám se ráda jo mám se ráda
Mám se ráda ráda ráda … týdadáda …
Nanana … jsem taková jaká jsem … nanana jsem jedinečná
A mám se ráda

[3] Viz etymologie slova rošťák v časopise Naše řeč (Trost, 1975).

Mám se ráda II navazuje na stejnojmennou píseň, ale jde trochu víc do hloubky. Dá se říci, že v první písni je vypravěčka více sebevědomá, víc věří ve svou krásu i ve své schopnosti. Tady to vypadá, jako by sama sebe o svých kvalitách musela přesvědčovat, respektive, ví moc dobře o svých nedokonalostech a chybách, ale přesto se snaží mít sama k sobě dobrý vztah. *„A velké sny se vniveč rozplynou/a krásné chvíle rychle pominou/jen velké oči plné slz ty zůstanou“*, a přesto je nutné mít se pořád ráda.

Žofie Kabelková

Život

Jihlavská písničkářka Žofie Kabelková se narodila v roce 1983. Od dětství vystupuje na folkových festivalech a soutěžích (Porta, Zahrada). Zpívala také v několika jihlavských dětských sborech a kromě sólového vystupování hraje v místních kapelách Chakra Bandoleros a Ježibabinec.

Její první sólové album vyšlo v roce 2003 a jmenuje se *Žiju*, ještě před tím v roce 2001 vydala demo desku *Osobně*. V roce 2009 vyšla druhá autorská deska *Peřiny z vody*. Mezi tím se podílela na desce nazvané *Panoptikum* společně s dalšími mladými písničkáři Marcelem Křížem a Ivo Cicvárkem. Na této desce je však Kabelková spíše zpěvačkou, její autorský podíl je minimální.

Za album *Peřiny z vod*y byla v roce 2009 nominovaná na cenu Anděl v žánrové kategorii Folk a country (http://bandzone.cz/zofiekabelkova).

Dílo

Texty Žofie Kabelkové se nejčastěji pohybují v intimní a poetické poloze. *„Na první pohled se mohou zdát poněkud mnohomluvné, ale důsledná hra s jazykem a dovedné využívání rozličných vrstev a zákrutů, včetně častého využívání slovních hříček i rytmických a rýmových možnost tento pocit více než relativizuje.“* (Bezr, 2010).

Tématy textů jsou nálady a stavy duše, kterými autorka prochází. Často se odehrávají v tichém a klidném prostředí, buď v soukromí domova, nebo venku v přírodě. Přírodní krajina, která se v textech často objevuje, je většinou podzimní, melancholická, může se zdát jako depresivní, ale nálada ticha a klidu je pro Kabelkovou spíše ustranění se hlučné a rychlé společnosti.

Album *Žiju* se věnuje v osobní a intimní poloze lásce, nejde však ani tak o vztahové problémy, které se často v písňových textech řeší, ale o pojmenování lásky, citu, stavu duše, který zamilovanost přináší. Zároveň tyto city nejsou uchopeny sentimentálně, ale umírněně a klidně, jako by to byly nějaké příjemné maličkosti, které se v životě objeví a zase zmizí.

Druhá deska nese příhodný název *Peřiny z vody*. Voda je tématem, které se v textech často opakuje v různých podobách (písně *Moře, Rybí ticho, Velká voda, Umrzly lekníny*). Vedle toho se však objevují i další živly, například vítr v písních *Průvan* či *Povětruše*, počasí a příroda vůbec. To všechno můžeme vnímat na jedné straně jako poctu krajině, ze které Kabelková vyšla, avšak v druhém plánu slouží přírodní motivy autorce jako prostředek k vyjádření emocí, nálad a pocitů.

Vybrané texty a komentář

Texty jsou k dispozici na přebalech CD.

Noční seance

Jsem asi blázen, vždyť povídám si se svíčkou.
Přišla na zem před chvilkou malou, maličkou.
A v čase okouzlení stáli jsme rozechvělí a čekali zázrak.
Proč chtěli jsme tím křehkým citem skály lámat… ?

Tudy do nás vkročí a uhnízdí se tady.
Rozvěcuje oči, věčně porušuje řády.
A v době poblouznění snad každý zapomene, že hledal zázrak.
Že chtěl tou něžnou silou skály lámat…

Jsem vážně blázen, zase povídám si se svíčkou.
Vytratila se ven před malou chviličkou.
A v čase odloučení upadla v zapomnění, tak k čemu je láska?
… když s ní ani skály nejde lámat.

K čemu je láska, když s ní nejde lámat skály? Z ničeho nic se objevila, na nějakou dobu nás ovládne a zase rychle, nenadále zmizí. Píseň *Noční seance* popisuje lásku jako křehkou a pomíjivou věc, která člověka okouzlí a poblázní, člověk věří v nemožné. Píseň je vystavěna do tří slok, v nichž žena prochází vývojem – nejprve přichází okamžik okouzlení a víry, že je všechno možné, poté poblouznění zamotaná hlava a nakonec vystřízlivění a deziluze.

Pod studenou cíchou

Přivoň si ke mně,
jsem cítit temně kořením země.
Přitul se blíž a přikryj nás studenou cíchou.
Za chladných nocí
ze sna mě kdosi o pomoc prosí.

Pojď ještě blíž, ztiš hlas pod studenou cíchou.

Doufám, že svůj strach utopím v tvé náruči,
že se stínům ubráním.
Než proměním se prach,
než meluzína zaskučí,
se vyhnu zklamání…

Doufám, že můj strach utopíš ve své náruči,
že mě stínům ubráníš.
Než změníme se v prach,
než meluzína zaskučí,
vyhneme se zklamání…

Píseň o strachu z něčeho neurčitého, jakémsi existenciálním strachu, že se „něco" stane, co zničí všechno bezpečí a štěstí, které žijeme. *Pod studenou cíchou*, chladná venkovská chalupa, za komínem skučí meluzína a na člověka dopadá pocit úzkosti, že nemá život ve svých rukou. Chlad symbolizuje pocit strachu a bezmoci. Tak to má i hrdinka písně a východisko je v náručí muže, v teple pod peřinou, která přítomností někoho dalšího přestává být studenou a beznadějnou.

Koloběh

Nikdo ji neslyší,
i když křičí, co jí síly stačí.
Podobná zátiší
Už nám těžko přijdou k pláči.

Přespříliš otrlá, zmatená a otupělá
je dnešní doba.
Tak kdo se tu ztratil?
Cit, nebo tělo? Nejspíš oba…

Jiné tváře, stejná jména,
jedna nekonečná směna,
budoucnost je uzamčena v kruh.
Věční milenci a vrazi,
Nade všechno jsme si drazí,
a pak ti do zad vrazím nůž.

Nikdo ho nehřeje
v chodbách obchodního svatochrámu.
Z regálů závěje
a každá vlezle namlouvá mu.

Ať koupí levnější, známější a lesklejší
dřív, než se udá
Tak co vlastně chceme?
Mít, nebo mít víc? … celkem nuda!

Jiné tváře, stejná jména,
jedna nekonečná směna
budoucnost je uzamčena v kruh.
Věční milenci a vrazi,
nade všechno jsme si drazí,
a pak ti do zad vrazím nůž.

Miláčku,
vždyť je to jedno.
Žena nebo muž.

Skeptický pohled na současný svět. Vše se točí v kruhu, jednotliví lidé se sice mění, ale jako by zůstávali pořád ti samí. Koloběh života je v písni viděn především jako věčné opakování vyprázdněných vztahů, které nejsou upřímné a opravdové, ale povrchní a bezcílné. Ze světa se vytratil cit, nikdo se o druhé skutečně nezajímá a všechno je jedno. Stejné motivy evokuje i odkaz na Páralovy Milence a vrahy – odcizení, prázdné a povrchní vztahy, jejichž jediným smyslem je osobní prospěch.

„Tak co vlastně chceme?/Mít, nebo mít víc?“

Koloběh je asi nejdepresivnější píseň Žofie Kabelkové vůbec.

Tak to teda ne!

Nejsem hezká a nejsem ani milá,
mým dědictvím není žádná velkolepá vila.
Jsem prostě taková, jaká jsem,
a bydlím v trabantu s růžovým přívěsem.

Obejdu se bez parfémů,
velkejch gest a drahejch krémů.
Ta všehochtivost dávnověká
z člověka dělá pračlověka.

Ne, ne, tak to teda ne!
Než takovýmu peklu sloužit,
vymáchám si radši stokrát čumák v louži.
Ne, ne, tak to teda ne!
Život, to je pěkná mrcha,
vezmu nohy na ramena a pryč prchám.

Někdy jsem moc prostořeká,
jako by mi z pusy tekla řeka.
Jindy dělám mrtvýho brouka,
co nevidí nic, jenom blbě kouká.

S černým svědomím špatně se dýchá,
tak si svojí pravdou napereme břicha.
A budem na hostině budoucnosti

čestnými hosty, co se rádi postí.

Ne, ne, tak to teda ne!
Než takovýmu peklu sloužit,
vymáchám si radši stokrát čumák v louži.
Ne, ne, tak to teda ne!
Život, to je pěkná mrcha,
vezmu nohy na ramena a pryč prchám.

Osobní výpověď nezávislé ženy, jejíž životní cestou je pravda a čest. Zní to na první pohled trochu prvoplánově a jako jakási hippie póza (*„jsem prostě taková jaká jsem/bydlím v trabantu s růžovým přívěsem“*), tato žena nelpí na majetku a vždy se řídí jedině vlastním svědomím. Je tu však několik veršů, které napovídají, že není tak morálně dokonalá, jak by mohlo vypadat (*„Jindy dělám mrtvýho brouka/co nevidí nic, jenom blbě kouká/…/Život, to je pěkná mrcha/vezmu nohy na ramena a pryč prchám“*). Nehájí vždy svou pravdu, ale občas je trochu zbabělá a před problémy utíká. To z ní dělá o mnoho více lidskou bytost, než kdyby byla dokonalou mravní osobností.

Prosím tě

Prosím tě
Pověz mým platanům
Že zítra z postele už nevstanu
Otevři okna dokořán
Ať můžu letět jako volný kormorán

Prosím tě
Vyřiď taky havranům
Ať zazvoní mi na hranu
Z výšky našeho kostelíčka
Tón zvonů prý krásně hýčká

Prosím tě
Řekni dávným kořenům
Že i tam si na ně vzpomenu
Člověku se dlouho stýská
Po setkáních, když jsou mu blízká

Prosím tě je píseň, která oslovuje, nevíme přesně koho. Skrze tuto oslovenou osobu však mluví k dalším věcem – platanům, havranům, kořenům – a vzkazuje jim smířené rozloučení se světem. Promlouvá směrem do vzduchu i do země, jako by rozloučení patřilo všem součástem světa, pevné zemi stejně jako vzduchu a ptákům. Zároveň hledí do minulosti, přítomnosti i do budoucnosti. V minulosti jsou kořeny, které nás pojí s lidmi i se světem, v současnosti je kostel zvonící hranu, budoucnost je volnost a svoboda, protože i

když *„zítra z postele už nevstanu… můžu letět jako volný kormorán“*. Píseň Prosím tě je, podobně jako celá tvorba Žofie Kabelkové tak nějak ženský jemná a něžná – platan je křehký strom, zvuk zvonu z kostelíčka, odkaz na víru – to jsou všechno ryze ženské motivy.

Marta Svobodová

Život

Marta Svobodová je nedílně spojena s kapelou Budoár staré dámy, kterou založila v roce 1998 (v patnácti letech) se svým bratrem Štěpánem. Sourozenci Svobodovi tvoří od počátku kapely její autorské jádro, Marta má podíl na většině hudby a je autorkou také velké části textů. Kromě této dvojice prošlo kapelou dalších několik lidí, dlouhou dobu vystupoval Budoár jako ze tří pětin dívčí skupina, což však už dnes neplatí. Žánrově lze Budoár staré dámy jen těžko zařadit, nejčastěji bývá označován jako brněnská alternativa.[4]

Od svého vzniku dosud vydala kapela alba *Na hraní* (2002), *My o vlku* (2005) a *Dobrou noc světlo* (2008). Nejnovější album *Lávy* vychází v listopadu 2012. Jak již bylo zmíněno, Marta Svobodová je autorkou většiny hudby i textů, kromě autorských textů však kapela také zhudebňuje poezii a podobně.

Vedle hudby se Marta Svobodová věnuje také výtvarnému umění, které vystudovala a vyučuje na Katedře výtvarné výchovy na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, mimo jiné je autorkou výtvarné stránky přebalů desek Budoáru staré dámy.

Dílo

První album Budoáru staré dámy *Na hraní* je debutem mladé kapely, a přestože kritiky byly velmi pozitivní, je to na něm znát. V době vydání alba bylo Martě Svobodové devatenáct let, jejímu bratrovi sedmnáct a právě oni jsou autoři hudby, texty napsala z části Marta, z části jde o zhudebněné básně Karla Šiktance či Václava Hraběte. U vlastních textů je patrná jakási mladická naivita a hravost, což ovšem neubírá na poetice alba.

Podobně je to i s druhým albem *My o vlku*. I toto album se v textech vyznačuje zvláštní hravostí, nespoutanou fantazií, která se brání jakémukoliv zaškatulkování. Výrazné jsou motivy světla a tmy, divoká zvířata (vlk, liška) jsou symbolem svobody a volnosti, objevují se zde také hry se slovy, asociativní spojení založené na barvách (*Slunce*

[4] Viz článek o brněnské alternativě na http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/morava80let/07-brno-alternativa.php.

má stále barvu lišky) a další. *„Neodmyslitelně přítomna zůstává i nezaměnitelná poetika, jež dokonale těží z mile potrhlého písničkaření, hravých textů, prosycených zvukomalebnými hříčkami, které vás, chcete-li, zabaví na hodně dlouho, rozjíveného přednesu, i esteticky dokonale v souladu vedené vizuální složky.“* (Rock&Pop, 2008).

Zatím poslední album kapely *Dobrou noc světlo* je nejvyzrálejší, posun je patrný nejen po hudební stránce, ale například i v tom, že Marta Svobodová tentokrát už poskládala ze svých textů celou desku (s jedinou výjimkou od Jana Skácela). Petr Vlasák a Simona Vráblíková v recenzi na serveru musiczone.cz charakterizují texty Marty Svobodové jako *„neútočnou ženskost“* a *„vztahové pravdy“* podané s přirozeností a otevřeností (Vlasák, 2008).

Vybrané texty a komentář

Texty jsou k dispozici na www.budoar.cz a na přebalech CD.

Noc co noc

Ty?
Já?
To nejsi ty?
Ne, to jsem zas já!
No a kde jsi ty?

Neslyšíš...
ty mě neslyšíš?
Neslyšíš...
ty mně neodpovíš.

Noc
co
noc.
Každá je černější
než šedá předtím.

Noc
co
noc.
Oči
ruce
oči

ruce.
Jezera v dlaních.

Noc
co
noc.
Hledám tě ve tmě,
ve mně,
ve městě,
kde nikdo není.

Noc
co
noc.
Potkávám postavy
ve kterých chybíš.
Ptám se jich,
ale ony se jen usmívají.

Ty?
Já?
To nejsi ty?
Ne, to jsem zas já!
No a kde jsi ty?

Neslyšíš...
ty mě neslyšíš?
Neslyšíš...
ty mně neodpustíš

Minimalistická píseň bez zbytečných slov z alba *My o vlku* o hledání toho druhého. Zdá se, jako by hrdinka této písně bloudila v zrcadlovém bludišti a hledala tam bez úspěchu svůj protějšek. Ty? Ne, to jsem zas já. No a kde jsi ty? Nikdo ji neslyší, nikdo jí neodpovídá. Všude okolo jsou postavy, ale ten pravý v nich chybí. Noci jsou černější než dřív a jezera v dlaních jsou vyplakané slzy.

Krk - slámka

Můj krk úzkostí, podoben slámce na pití,
při každém jídle, vystaven smrtelnému nebezpečí - zacpání

Ta úzká slámka vevnitř, je celá obalená, hnijícím masem,
při každém polknutíííííííí…

Ááááááááááááááá

Sliny mi kapou z pusy, polknout je bolí,
krk se zužuje, je tu však řešení na všechno trápení-vyříznout krk.

Když jím, se dusím, neprůchodností krku bolestí.
Prášky na to shnilý maso, se těžko krkem prodírajíííííí

Padadidam, padadidimpadam…

Píseň o úzkosti, která je zhmotněná v představě dusícího se krku, slámky na pití, která se ucpává shnilým masem. Vyobrazené motivy shnilého masa a tekoucích slin připomínají verše prokletých básníků či dekadentů. Jak strava pomalu prochází hnijícím krkem je ještě zvukomalebně znázorněno prodlouženými slabikami (polknutíííííííí, prodírajíííííííí). Na druhé straně je však píseň ukončena velmi ironicky veselým popěvkem, který kontrastuje s představou slin tekoucích z hnijícího krku.

Jehly

Plavou ve mně jehly
Stoupají a klesají
Ježí se, ježišikriste ježí se

Ne ne ne
Nerozumím ději
Chodím ti pod oknem
V dlouhých bílých
Rozsvícených šatech

I tohle i támhleto s tímhleto taky -spolu souvisí
A já nikdy nepřestanu souviset s tebou

Plavou ve mně jehly
Stoupají a klesají
Ježí se
Ježíšikriste ježí se

Jsem sama v sobě doma
V zrcadle to nepoznáš
Proč píšu toto, proč je někomu smutno
A proč mně

I tohle i támhleto s tímhleto taky - spolu souvisí
A já nikdy nepřestanu souviset s tebou

Plavou ve mně jehly
Stoupají a klesají

Ježí se
Ježíšikriste ježí se

Stoupá do mých vlasů
Řeže ho to do nohou
Jsi pro mě. Jsem pro něj!
Mezi prsty vůně.

I tohle i támhleto s tímhleto -taky spolu souvisí
A já nikdy nepřestanu

„Jsem sama v sobě doma“, to je asi stěžejní verš této písně a možná i celé tvorby Marty Svobodové. Žije ve vlastním světě a obrazy, které si vybírá do svých textů, jsou v mnohém nesrozumitelné. Zde jsou to jehly, které plavou jejím tělem, ježí se a bodají, ale proč, to zůstává skryto, *„v zrcadle to nepoznáš“*. Všechno se vším souvisí, nemusíme úplně vědět proč, stačí, že víme, že to tak je. V písni Jehly se opět objevují slovní hříčky, hra světel a barev, celkový obraz, který nepůsobí pouze na zrak, ale na všechny smysly: jehly bodají do celého těla, zrcadlo odráží světlo z šatů a vůni cítíme mezi prsty (hmatem nebo čichem?).

Říká se o mně

Ztrácím se zcela už koukají z těla
jen mé přední zuby

Je-li to znamení tak ať běží za ní,
vždyť její šaty splývají s mořem.

Točím se, tolik bych toho chtěla říct
Ale nic. Zůstávám uvnitř

Říká se o mně…
že už jsem umřela

Pojedu do té maličké země
ve tvaru kraví skvrny

A když to čekáš zcela nejmíň
-najednou roh! A co potom?

Den křížení, den kola,
Točím se, tolik bych toho chtěla, ale..

Říká se o mně...
že už jsem umřela

Chtěl jsem vám jenom říct že jsem ráda na světě.
Chtěl jsem vám jenom říct že jsem ráda na světě!
A kdyby to snad nebylo poznat..
..mmm tak mě klidně liskněte!

Totiž

Říká se o mně že už jsem umřela

Tato píseň není vyprávěna jednoznačně ženou, verš *„chtěl jsem vám říct, že jsem ráda na světě“* v sobě nese dvojakost osoby vypravěče/vypravěčky. Ve všech ostatních verších promlouvá v ženském rodě, ale v tomto případě to nemusí až tak moc znamenat, protože co o této bytosti vlastně vyčteme? Své tělo pomalu ztrácí a šaty splývají s mořem, je neuchopitelná a stále v pohybu, avšak jako by pocit tělesnosti a hmatatelnosti byl určujícím pro celou lidskou existenci. Fyzická přítomnost je důkazem života, a dokonce i radosti ze života.

Jitrocel

Rozlehlá krajina pojímá vše
Rozlehlá duše pojímá vše
Slza zamrzla mezi ostatními
Led bulatý led lesklý
Nakap si polívku
-slzavá nudlemi
Dnešní menu

Plyšovou packou pohladil skříň
A zívl
Čumák popraskaný

Jitrocel léčí.
Ale kdo léčí jitrocel?

Rozlehlá krajina pojímá vše
Rozlehlá duše pojímá vše
Slunko zapadlo mezi ostatní tři
Tvář kulatá, tvář zlatá
Zalij mi vlasama má nahatá ramena

Listí se lepilo na boty
A země chladila
A oba dva moc dobře věděli
Že by se neměli potkat

Proč hvězdy netáhnou na jih..
A proč jitrocel nemůže stonat..

A kdo řekl že je tu cesta..
Tři žabky to ještě nic neznamená..

Loupali kaštany, do kapes cpali
A svět byl najednou takový celý
A včera už bude i zítra tam byli
Pak řekla: už jdu, už musím valit..

..a on jí to všechno prozradil
On jí to všechno klacíkem na plot zazvonil
On jí to všechno, on jí to všechno vyzvonil.

Jitrocel léčí.
Ale kdo léčí jitrocel?

A když bůh klečí
Kdo potom klečí před bohem?

Píseň plná otázek, na něž nejsou odpovědi, stejně jako neznáme odpovědi na otázky svého vlastního života a jeho smyslu. Duše by ráda byla vše-pojímající, avšak nikdy si nedokáže odpovědět, kdo léčí jitrocel. A kdo vlastně řekl, že je tu nějaká cesta? Proč hledáme řešení svých vztahů a svého života, když ani nevíme, jestli vůbec nějaké je? Otázka je tak prostá, až je jakoby dětsky naivní. Prostor a čas je neurčitý (*„a včera tam bude i zítra tam byli“*), jako by se minulost, přítomnost i budoucnost spojily do jednoho okamžiku. Krajina je zimní nebo podzimní, slunce jsou tři. A v tomto neuchopitelném časoprostoru se setkávají dva lidé, kteří vědí, že se setkat neměli. Okolní svět pro ně ztrácí důležitost, jsou sami pro sebe, ale jakmile se rozloučí, znovu vyvstávají ty nezodpověditelné otázky.

O zázračném šampónu a krému

Můj vlas je vyschlý,
vůbec se neleskne,
hrozně se stydím,
že se nevdám.

Můj problém vyřešil
žlutý šampón z reklamy,
vlasy se lesknou
jako olej.

Měj mě rád, mám vlasy bez lupů.
měj mě rád, vlasy se lesknou,
měj mě, měj mě ... rád.

Pokožka je mastná,
vypadá nepěkně,
hrozně se stydím,
že se nevdám.

Můj problém vyřešil,
růžový krém z reklamy.
Má pleť je hebká
jak dětská prdelka

Měj mě rád, mám pleť heboučkou,
měj mě rád, jak dětskou prdelku,
měj mě, měj mě ... rád

Stejně jako většina ostatních autorek, i Marta Svobodová cítí potřebu vymezit se nějak vůči ideálu krásy a reklamnímu, konzumnímu světu. Staví se do role ženy, jejímž jediným úkolem je být krásná a dobře se vdát, pokud to tak není, bude odsouzena k hanbě. Text v názvu připomíná pohádku, sám o sobě však paroduje reklamní slogany.

Čokovoko

Život

Pod názvem Čokovoko se skrývá dvojice brněnských interpretek Zuzana Fuchsová (v občanském životě sreetworkerka) a Adéla Elbel (studentka holandštiny) (Slívová, 2011). Dopátrat se jejich minulosti není snadné, protože obě velmi rády mystifikují. Počátky své tvorby kladou do „dávné“ minulosti, kterou specifikují tak, že ani jedna z nich neměla internet (Show Jana Krause, 2012). Podle svých vlastních webových stránek začaly vystupovat v roce 2006.

V roce 2008 vydaly první desku s názvem *Best of*, která ještě nevyšla oficiálně, ale autorky ji umístily volně ke stažení na web. V roce 2001 vyšlo první oficiální album *Hudba*. Ve své tvorbě se podílejí výhradně na textech a na interpretaci, hudební stránku obstaral ve většině případů Tomáš Kelar, některé písně jsou z části převzaté.

Dílo

Hudební žánrové zařazení dvojice Čokovoko se pohybuje od hip-hopu přes rap po speciální označení „srajda“ (Show Jana Krause, 2012). Už názvy obou desek naznačují velkou chuť provokovat. Pojmenovat první desku *Best of* a ještě ji dát zdarma na internet, může být bezpochyby pro mnohé opovážlivé. Druhá deska se podle názvu *Hudba* zdá už umírněnější, ale po poslechu je patrné, že o hudbu moc nejde, takže i tento název je v jistém smyslu provokativní.

V písních Čokovoko jde skutečně především o texty. Ať už hudební styl skupiny označujeme jakkoliv, jejich projev nejvíce připomíná rap. Podle toho jsou vystavěny i texty: verše jsou velmi rytmické s výraznými, až prvoplánovými rýmy, nenesou příliš velkou obraznost, spíš velmi prostě a suše popisují realitu světa obou interpretek. Neberou si žádné servítky, ironicky a s humorem se věnují tabuizovaným tématům jako je sex či menstruace, parodují nejrůznější ikony popkultury a staví proti stereotypům a očekáváním, která vůči současným moderním ženám existují.

Na rozdíl od všech ostatních autorek, které jsou zmíněny v této práci, neřeší vztahy po citové či „duševní“ stránce, ale všímají si hlavně fyzických projevů, podobným

způsobem je zajímá i ideál ženské krásy: neřeší vnitřní krásu člověka, zajímají je beďary, strije, povislá prsa, menstruační potíže a podobně. Jakmile dojde na texty o smyslu života (například písně *Sebevražda, Mám ráda, Etapy v životě ženy*), opět vidí především vnější projevy života, neřeší vnitřní pohnutky či duševní stavy. Myslím, že autorkám se velmi dobře daří pojmenovat potíže velkého množství žen a tyto potíže pojmenovávají velmi otevřeně.

Nebojí se narážet na konkrétní současné osoby (Leoš Mareš, Eva Pilarová, Chinaski), události nebo kulturní fenomény dnešní doby.

Vybrané texty a komentář

Texty jsou součástí přebalu CD Hudba, já jsem je ke zpracování dostala od autorek mailem a uvádím je ve stejné podobě, v jaké jsem je získala.

Sebevražda

Ref: / Já si to asi hodím / odnikud nikam chodím / Nemá to asi cenu / Nenašla jsem se v zenu / Nenašla jsem se v misi proti ebole / mám walkman v uších, nohy na stole / Nechci uklízet, když na všechno zas spadne prach / V telce Fletcherová zjistí, že zahradník je vrah / K smrti mi vadí, že i Karel Gott kadí / a že nikdy nepostavím Čínskou zeď / Valím za Chárónem, 3, 2, 1, teď / Ještě mě drásá, že Amadea Mozarta asi neporodím / a dalšího ženáče a chlamydie nerozchodím / Že mám vrabce v hrsti, ale chcu holuby na okapu / Doufám, že už brzo skapu / že tu koupelnu moc nepokapu / Mám tvůrčí krizi, mý teritorium mi nic nenabízí / Ref: 2x / Chci se vrhnout do lůna Etny / inside su mrtvá jak chobotnice z Letný / Uvnitř jsem prázdná jak mozek fotbalisty / život není dobrý žůžo, ani místy / Učím se jazyky, stejnak je zapomenu / Kdo se opaluje, rozplácl broučka na kamenu / Jen se oholím, na buchtě rostou zas drny / nejsem Ježíš, ale cítím ty trny / Ref: 2x / Proč kojit děti, když za deset let budou krást / A všechno se obrátí into dust / Až lidstvo vymře / nic se nestane / jen pudlíci budou mít srdce zlámané / Delfíni zaberou naše byty / a chleba si pomažou Apetity / Už se zabíjím, už si zvoním hranu / občanku se stavem – vdaná za Obamu – nikdy nedostanu / Ref: 2x / Kája Svoboda věděl, jak se krotí žal, proč proti sobě obrátil samopal? / Ani Tyrš, co založil Sokola, nechtěl mačkat budík pořád dokola / Už nechtěl dělat sedy-kleky, navždy skočil do bobří řeky / Už už se do hlavy bodám Manolo Blahnik podpatkem / páč nechci žít dál s tímhle podbradkem / A tu vrazí do bytu stejda Vlado / „ Neber si život, dvojitá brado / Život přece stojí za to / chlebíčky, la petite mort, dýlovat zlato / Každej den štěstí pět minut je k mání, když čvachtám si lachtana v dlani / To je mravní zákon v mým těle / a zabal si to zápěstí, dělé“ / „Selaví, strejdo, podej mi mop a obvazy / Rychle, než tata dorazí / Počkám na konec světa / a s motivem holokaustu upletu si sweata.“

V písni Sebevražda je obsažena tíha celého světa, viděná s nadhledem ironicky smýšlející ženy. Život na pozadí všech možných současných kulturních symbolů dnešní doby je plný nesplněných a nesplnitelných cílů. Vedle sebe stojí vysoké i nízké problémy a

starosti (*„K smrti mi vadí, že i Karel Gott kadí/a že nikdy nepostavím Čínskou zeď"*). Tato žena má v duši prázdno, a když se snaží s tím něco udělat, tak bez úspěchu. Těžko se vyrovnává s módním diktátem („Už se do hlavy bodám Manolo Blahnik podpatkem")[5]. V písni je řada narážek na nedávné události v politice i ve společnosti (sebevražda Karla Svobody, Kaplického knihovna, Barack Obama).

Východiskem nakonec není žádné složité řešení, ale návrat k obyčejnému přízemnímu životu.

Monogamie

(Obsahuje samply písně Já chci děvče stálý / Synkopy 61)

Můj kluk je už 8 let jak jemně obrvený vlčí mák / Doufala jsem, že je ženatý nebo aspoň Rakušák / Už necítím to chvění a strach / když cvičí pilates v nedbalkách / Kdyby byl polymorfně perverzní a sem tam mě zmlátil baseballkou / pomazala bych se klidně majolkou / a zrušila profil na Libku / Ale zase vím, že by mi daroval ledvinu / nemůžu mu dávat za vinu / že Lassie se nevrací / a že svýho mazla nářadí znám už jen matně / Toužím muchlovat někoho z Chinaski v jeho šatně / Co takhle sbalit tamtoho DJ-e? / Ve vypuštěným rybníce se stejně už nic neděje / Sbor: 2x / Jáá, chci děvče stálý / REF: / Když jím guláš, zahýbám snad svíčkové? / Zobou snad pouze myšky orlové? / Už se mi neshrnují palce / kéž by mě rozřezal na chuchvalce, to je metafora / Celá upocená leštím okna / a tu pošťák zvoní, už podvakráte řka / „Paninko, invalidní důchod tady máte" / Kdyby mne vzal do svých pracek, vřeštěla bych jako racek / Ale vždyť já mám vlastně kluka / Nechť mne nakryje indiánů plné tee-pee / Jejich šaman ví, jak škodlivé jsou slipy / Ne, já rozejdu se se všema / ušiju si Golema / z vyčiněné kůže ušiju si muže / Do něj vložím šém – cédéčko Depešáků / Do tlamy lux, ať nedrobí po baráku / Kostru obalím štůčky skelné vaty / pohled hluboký jak kasematy / A vezmu ho na první rande / Snad se mu budu líbit / Sbor: / Spěchám od té, co všem úsměv dává / Chci děvče stálý / Jáá chci děvče stálý… / REF: / Když jím guláš, zahýbám snad svíčkové? / Zobou snad pouze myšky orlové? / Osahávat DJ-e a nechat se ošustit al-Káidou / tvoje touhy si tě najdou.

Píseň *Monogamie* bez okolků odhaluje strasti zadané ženy, která však nenachází u svého partnera dostatek sexuálního uspokojení. Jde o výčet možností, jak by mohla vybřednout z nudy, jež zažívá v osmiletém monogamním vztahu. Opět zcela bez okolků popisuje své představy, které ji napadají v souvislosti s různými muži v jejím okolí.

Autorky používají jednoduché rýmy a metafory týkající se sexu. Stejně jako v ostatních písních se zde objevují narážky na fenomény současného světa (Libko = seznamovací server Líbímseti.cz, Chinaski, al-Kaida). Objevuje se tu také mravní dilema, které řeší ospravedlnění monogamie (*„Když jím guláš, zahýbám snad svíčkové?"*).

Štěstí

[5] Manolo Blahnik je španělský módní návrhář zaměřující se především na boty (www.manoloblahnik.com).

Štěstí mě míjí oklikou / Hypotéku i prdel mám velikou / I když znám svůj bod G / a sem tam najdu písmeno CH v polívce / stejnak vidím pod kůží všech nabíječů kostlivce / Žádné jablko mi není dost zelené / Romulus i Remus málo kapucínků vysosnou z vemene / I mýdlo i jídlo z jelena / má v sobě málo z jelena / I když se mi všechno splní / pro mne i tak horký vzduch málo se vlní / Chyba není v matrixu ale v matrice / kéž by šla hlava odmrazit jako lednice / Štěstí je jen nedostatek informací / že v sousedově mrazáku je dítě / a že místo Family Frost dnes zazvoní funebráci / Můj lover mi jednou večer vyčte / „Seš vyjebaná pesimistka / Úklidu neříkaš úklid, ale čistka / Chci, aby ten tvůj smutek utek / jinak budu jiné buřtomilce stříhat živý plůtek" / A já ho v tu ránu pochopila / Nejsem svatý Augustýn, aby furt krvácela moje žila / Má pravdu / musím rozetnout tu Sophiinu volbu / zda milovat podkoního a nebo štolbu / Poptávám se po štěstí všude / Strejda Izák káže / „Nebylo a nebude" / Teta Kazi věští / „To nejlepší ze sebe vydáš, až budeš zdrcená / Jak oliva nebo Horáková Milena" / Babička Kitty říká / „Štěstí je myslet na mladíka / Milého, co hajluje na vojně / Možností je hojně" / Každý Neverland jednou přijde do exekuce / Nikomu ve Rwande už nevyrostou 2. ruce / Všichni se nakonec se vším smíří / I obětem Michaela Jacksona nakonec vybují chmýří / A sami doma zažijí pěkné věci / Šťastný ten, kdo nevyletěl pecí / Každý Neverland jednou přijde do exekuce / Nikomu ve Rwandě už nevyrostou 2. ruce / Všichni se nakonec se vším smíří / Všichni se nakonec se vším smíří.

Jak už název napovídá, v této písni hledají Čokovoko své *Štěstí*. Zde se nabízí srovnání se stejnojmennou písní Sester Steinových, které řeší strach provázející štěstí plynoucí z mateřské lásky. Zuzana a Adéla z Čokovoko jednoduše shrnují, že ať v životě dosáhnou čehokoliv, všechno jim je málo. Jejich štěstí nepramení z vnitřního uspokojení nad šťastnou rodinou a podobně, ale hledají ho v tělesných požitcích.

Na štěstí tu také najdeme několik návodů podávaných staršími a zkušenějšími členy rodiny – jejich jména jsou aluze na historické osobnosti a tyto rady jsou narážkami na dvě velmi protikladné události světového dění (válečný konflikt ve Rwandě a kauzy týkající se zneužívání dětí v sídle Michaela Jacksona).

Perioda

Od rána všechno v zadečku, v sedlince, v prdeli / děcka úkoly nemají / ani svačinu do školy / poněvadž vietnamskou večerku zavřeli / Kdo zase zmlátí je / rugbisti a nebo Kofoly? / Útočí na nás holubů šik / tolik jsem se snažila / a vůbec nejsem šik / a proč se mi zuby tak kazí / z fakanů vyrostou masoví vrazi / Řidič bez zastávky projel naši vesnicu / Satan má na světě plejádu kompliců / Všude vidím jen rozklad a špínu / Bloody Mary čepuju si z džínů / ref: 2x / Místo ježka z klece / vytahuju tampon na WC / Nejsem pánem svého osudu / Nejsem a nikdy nebudu / Na mém trhu / řádí neviditelná ruka mrouskání a vrhu / V práci jsem rozbila tiskárnu / v tomhle ofisu asi zestárnu / Na silonky se mi vylila půlka rudého jezera / za všechno může ta holčičí mezera / Nikoho sem se o to neprosila / abych krevní bankou byla / Krev, co obaluje kosti / každých 28 dnů objeví se na plínce / ještě, že každých 28 dnů neplivu kravince / Všichni už ví, že nejsem v rychtyku / že dolní pusou na gaťky maluju svastiku / Týden krámy, pak dva týdny života / a pak zas příznaky toho perpeta mobile / jak z filmů Dolpha Lungreena / proto není žádná žena Viktorka Kožená / Páč během útěku by zanechala stopu / jak zvratky, co vedou domů směrem od nonstopu / ref: 2x / Místo ježka z klece / vytahuju tampon na WC / Nejsem pánem svého osudu / Nejsem a nikdy nebudu / Na mém trhu / řádí neviditelná ruka mrouskání a vrhu.

Perioda vyjadřuje bez okolků pocity ženy prožívající své menstruační obtíže. Nic není takové, jaké by si to představovala, nezvládá se postarat o svoje děti, cítí se ošklivá a nevidí východisko. „Na mém trhu řádí neviditelná ruka mrouskání a vrhu“, ovládají ji biologické hodiny, které nemůže ovlivnit ani zastavit a které chtě nechtě řídí její život.

Tuto píseň považuji za skutečně „ženskou“, protože téma menstruace se každé ženy dotýká a žádný muž ho nemůže úplně pochopit.

Dresink

(Obsahuje samply písně Bytost podivná / Synkopy 61)

Byla jsem tvá Pamela, ty můj Bobby / Jó, to bejvávaly doby / Byls můj Brandon, já tvá Kelly / V Peach Pitu jsme se hádat nemuseli / Byls můj Jáson, já tvá Eurydika / Kdo ti teďka žehlí trika? /Můj starej si říkal hurikán / Teď chodí po nocích, Bůh ví kam / Můj starej mi psával lyriku / Teď má zbytnělou prostatu v pytlíku / Mívával mandlové voči / dnes si nezavře na WC, když močí. / Dřív bych pro něj na dno Labe skočila / pro Radegasty / Ale teď vím, že jsme z jiný kasty / Už je tomu dávno, cos na mne svůj dresink hodil / Všechny mi tě záviděly / když sis mě domů vodil / Psávals mně vymazlený haiku / teď sedíš na houpacím křesle, žužláš fajku / jak děda Lebeda / A já prý, že jsem nesouměrný kvádr a šereda / Sbor / Je to bytost podivná / místo vlasů řasy má / tělo svý tím zakrývá... / Já vím, děcka odešla na vysokou / A ty furt chodíš do lesa na vysokou /Abys nemusel být doma se svou doživotní křižovatkou / Řádíš na krmelci se srnami jako tsunami / Hlavně s Radkou / Taky nedělám z toho událost / že už seš třetí jakost / A nevidíš si ani na ministra pro místní rozvoj / Proč vznikl mezi náma dvěma rozbroj? / Už to není jako před dvaceti lety / kdy mi voněly i od cibule tvoje rety / Když jsi pyžmil i po návratu z posilovny / proč každá radost končí hovny… / Proč? / I když tvoje podpaží není zrovna Chanel 5 / jsi mých vnuků děd / Mých dcer tatínek / Proč hasne naší lásky plamínek, nebo vohýnek? / Chci se starat o vnoučata / a pak skapat, natotata / Ty muchláš svěží ďoučata / Ale i já bývala copatá, zapomněls? / Zapomněls / Tehdy jsem myslela, že je to na věčný časy / Já měla zvony a ty jsi měl vlasy / Tos ještě nešukal Irmu, svoji sekretářku / Ale já nepůjdu plakat na Zeď nářků / To radši půjdu s kámoškami na latté macchiato / jářku / Zryju radši zahradu /
než za tebe si hledat, šuldo, náhradu! / Hrozně moc mě sužuje / že tak málo mužů je / Jinak bych ti řekla / Hasta la vista / To je španělsky / Pro nás dva je v mý garsonce málo místa / Ať s tebou jiná pizda / staví hnízda! / Byls má Hercegovina / já tvá Bosna / Proč uhnila naší lásky sosna? / Byls můj Diego, já tvá Frida / Byls the greatest love de mi vida / Ty jsi s Marsu a já z Venuše / Dřív jsem žila, toto netuše / Byla jsem Tvá Káťa, ty můj Škubánek / V kompak se teď máchá ten tvůj lulánek? / Byla jsem tvá Eva, ty můj Adolf / Koho teďka bereš na golf? / Byls moje prestižky, já tvoje conversky /
Kdo teď bude platit to drahý žrádlo pro pejsky?

Píseň *Dresink* vypráví o manželství po dvaceti nebo více letech a text bychom mohli rozdělit do dvou částí, které se vzájemně prolínají. První popisuje to, co bylo na začátku vztahu, druhá to, jak hrdinka vidí současnost. Minulost je výčtem slavných mileneckých dvojic, ať už z klasické literatury, z historie či z popkultury, současnost je především popisem mužova úpadku a rozkladu jejich vztahu. Velká část textu je soustředěna na

sexuální stránku manželského života a na to, jak muž fyzicky zestárl, a proto už není tak přitažlivý. Zajímavé je, že v této vztahové reflexi autorky nesledují vývoj ženy-vypravěčky, jako by ona zůstala po celou dobu stále stejná.

Třídní sraz

(Obsahuje samply písně Aji Ja Jia / Odvážní bobříci)

Ref: / Naláknu nehty / buchnu šampíčko / Že mi to sekne? / Ve svým 0 plus kk se chystám na třídní slezinu / V čem tam pudu? / Můj bejvalej mi zablemtal poslední hodobóžovou mikinu / Takže já, Husákovo dítě / vezmu jehlu, a vezmu nitě / a spíchnu si kombinézu a čepec / Že mi to sekne, musí uznat gay i slepec / Udělám si fasádu / naláknu nehty / buchnu šampíčko / a hodím fotky cizích chat a dětí do vaku / Na chvílu gecnu do ušáku / protože mám ještě oceán času / Co řeknu své třídě / až budu na řadě? / Že jsem splavená laň v prostorné ohradě? / Že nemůžu splatit svý auto na lízačku / a že nemůžu najít značku / na které mám být? / Že v uzenářství říkali / že můj šek je nepokryt? / Že už sem 5 let nespala s vysokoškolákem / a 7 let s nikým / jehož bych znala příjmení? / Že nevím / od kterýho semaforu čekat znamení? / Vymýšlím si nové curriculum vitae / že jsem vysmátá jak lečo / že jsem happy jak grepy / a prožívám famózní období / náš mezonetový byt s barem brzy malý svišť ozdobí / Můj seversky krásný manžel / co vymyslel lék na rakovinu / je mi smyslnou oporou / Má láska k němu nezná stavidla / A tady jsem donesla doutníky z naší plantáže / a pro ženy keramická prasátka / tak bych vám ráda nabídla / REF: / Naláknu nehty / buchnu šampíčko / Že mi to sekne? / Načež Marie řekne / Na googlu o tobě není ani zmínka.

Pocit, jenž mnoho lidí zažívá před třídním srazem, vyjadřují Čokovoko v poslední písni, kterou jsem do této práce vybrala. Hrdinka této písně řeší, jak se prezentovat na třídním srazu, když její život není zdaleka ideální. Odráží očekávání, která od sebe navzájem mají lidé, nebo možná spíš, která máme od sebe sami. Třídní srazy jsou podle mého názoru zvláštním fenoménem, který vede jejich účastníky k pocitu méněcennosti, protože každý si idealizuje své bývalé spolužáky a zveličuje své vlastní neúspěchy.

Čokovoko si navíc všímají projevů dnešní doby, které na člověka kladou ještě vyšší požadavky: člověk musí být šťastný, ve svém životopise musí mít bohaté zkušenosti vyjádřené pokud možno cizími slovy, a kdo neexistuje ve virtuálním světě, jako by vůbec nežil.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo podat čtenáři prostřednictvím komentované antologie ucelený přehled současné tvorby písňových textů napsaných ženskými autorkami a nesoucích i bez hudby nějakou literární hodnotu. Dílčím cílem také bylo ukázat na specifika ženského pohledu na svět, který je v těchto textech obsažen.

Do své práce jsem vybrala texty sedmi autorek vybraných podle kritérií, které jsou uvedeny v úvodu. Na jedné straně tedy tyto autorky spojují stejné charakteristiky, v jiných ohledech se však od sebe liší. Rozdíly jsou jednak ve vnímání veřejností, dále v délce působení na hudební scéně a s tím souvisejícím množstvím vydané hudby a textů. Na jedné straně stojí Radůza se sedmi řadovými deskami, na druhé straně Čokovoko s jedním oficiálním albem.

Co nás ale zajímá více, jsou shody a rozdíly v tématech, jimž se autorky ve svých textech věnují, a také prostředky, jakými tato témata vyjadřují. Po zevrubné analýze tvorby osmi výše zmíněných autorek myslím, že můžeme pojmenovat čtyři hlavní tématické okruhy, které se v jejich textech objevují a v jejichž rámci můžeme dále specifikovat další témata.

1. Největším tématickým okruhem jsou partnerské vztahy. Věnují se jim skutečně všechny autorky ve velké míře a hledí do vztahu vždy z pohledu ženy, která buď vztah přímo prožívá, nebo se jí právě rozpadl. Do tohoto okruhu řadím také texty věnující se osamělosti jako chybějícímu vztahu (Radůza, Terezie Palková). Partnerské vztahy jsou prožívány vždy velmi emočně a citlivě, autorky je vidí jako něco nesamozřejmého – to je patrné nejen z toho, že se často věnují i osamělosti, ale také z toho, že vztahy jsou většinou vznikající nebo mizející.
2. S předchozími tématy úzce souvisí téma lásky jako takové. Záměrně jsem lásku nezařadila do „vztahového“ okruhu, protože jde o lásku v obecném slova smyslu. V písních, které se tomuto tématu věnují, nenajdeme žádný konkrétní protějšek, jde jen o pocit, který s sebou láska přináší. Opět jde vždy o velmi silný, ale křehký a něžný prožitek citu, intuitivně a emočně propojený s takovými věcmi z autorčina okolí, jež mohou být vnímány jako symboly prchavosti a křehkosti tohoto citu (*Pod studenou cíchou*).

3. Velkým tématem ženských autorek je téma rodiny. Tomuto tématu se věnují autorky – matky, což jsou kromě Žofie Kabelkové a Marty Svobodové všechny uvedené ženy. Rodina je nahlížena jako něco, co ženě mnoho dává, ale také bere, přináší dříve nepoznané city, pocit zodpovědnosti za domácí krb, ale také strach, že o to všechno můžu přijít.
4. Posledním tématickým okruhem jsou obecné otázky lidské existence a smyslu života. To takto široce pojatého okruhu řadím všechny písně, kde autorky hledají své místo ve světě, životní cíl či uspokojení a štěstí, ať už je to smysl života v duchovním smyslu, nebo fyzické požitky (Čokovoko), a také texty, ve kterých se žena vyrovnává se stereotypy a módními požadavky, jež jsou na ni kladeny. Do tohoto okruhu bychom možná mohli zařadit také témata týkající se vztahu k Bohu, popřípadě k dalším možnostem transcendence.

Vyjadřovací prostředky, které ženské autorky používají, jsou především specifická poetika a hravé vidění světa (to se objevuje u více autorek), metafory a slovní hříčky. Cit, křehkost, něha, silné vnímání přírody a světa, jenž nás obklopuje, to všechno je vyjádřeno v textech velmi jemnými obrazy a metaforami. Tato něha ve většině textů je charakteristicky ženská, na druhou stranu v jiných textech se této „ženskosti“ autorky vědomě brání zasazením písní do mužského prostředí, jako je hospoda, tramping a podobně (Radůza, Sestry Steinovy). Použitím „mužských“ motivů se vymezují vůči stereotypu ženství jako něžné matky a ochranitelky domácího krbu, jako by se tím osvobozovaly a dostávaly víc prostoru pro svou vlastní realizaci. Úplně odlišné vyjadřovací prostředky mají Čokovoko. Jejich texty hledí na svět optikou ženské sexuality a problémů ženy v souvislostech soudobé společnosti a kultury.

Co tedy můžeme říci o ženském psaní obecně? Existují ryze ženská témata, kterým se muži nevěnují? A mají ženy nějaký vlastní specifický jazyk? Láska a vztahy, to jsou oblasti, ve kterých se pohybují ženy i muži. Rozdíl je však bezpochyby v tom, jak na tyto věci muži a ženy nahlížejí. Ženy vidí lásku jako křehký a pomíjivý cit, o který je třeba pečovat, o který mají strach, protože se může kdykoliv vytratit. Lásku vidí v obrazech všedních věcí, jako jsou větve stromů, pole s obilím, nedělní odpoledne či kostelní věž. Přestože se někdy snaží stereotyp něžné ženy potlačit prostřednictvím zasazení textů do mužského prostředí hospody či čundru, tyto texty v sobě většinou nesou určitý kontrast

drsného s jemným, což ještě umocňuje dojem, že skutečně lásku a vztahy vidí ženskou optikou.

Další z charakteristik ženských textů může být pocit autorek, že se věnují tématům, jež muži nemohou dost dobře pochopit. Z velké části jsou to témata týkající se mateřství a rodiny. V tomto okruhu jde o vyrovnání se s rolí matky a zároveň o to, aby tato matka neztratila svou vlastní integritu, svobodu a prostor pro seberealizaci. Mezi mužskými texty nenajdeme (možná až na výjimky) texty, které by se zabývaly rolí otce. Na písně o vztazích a lásce pohlížejí ženy ve velké míře také tak, jako by je vlastně muž ani nemohl pochopit, nebo možná, jako by ani mužům nebyly určeny. I když je v textech často obsaženo oslovení muže, jako by žena spíš mluvila sama k sobě a nechtěla po muži žádnou odpověď či řešení. S tím také souvisí jakési ženské sebevědomí, které s sebou nese schopnost řešit všechny problémy. Taková sebevědomá žena nepotřebuje muže k tomu, aby se o sebe postarala, ale ví, že bez muže bude osamělá a nešťastná (Sestry Steinovy, *Já budu tvoje síla*).

V menší, ale dostatečně patrné míře, se v textech objevují témata ženské sexuality a erotického prožitku. To je další z témat, které muž nemůže pochopit.

Jak již bylo řečeno výše, ryze ženské jsou vyjadřovací prostředky v textech autorek – žen. Texty jsou plné křehkých metafor, intuitivních a emocionálně naplněných obrazů, plné až téměř dětsky hravých motivů. V mnohém vycházejí z lidové poezie, což naznačuje spjatost s přírodou a tradicí, přeneseně to může naznačovat silné duchovní propojení s rodinou a domovem, ze kterého autorka vyšla. Výrazné jsou také motivy víry a náboženství, což můžeme také považovat za ženskou charakteristiku. Žena je odpradávna spojována s vírou a náboženstvím mnohem více než muž a podle textů, které ženy píší, můžeme tuto představu potvrdit. Nelze říci, že muži by se ve své tvorbě (ať už písňové, v poezii nebo próze) nikdy nevěnovali náboženským motivům, avšak žena vidí Boha a víru v něj opět velmi intuitivně a emocionálně.

Na základě textů, které jsem zkoumala v této práci, můžeme uvažovat, jestli v současném světě existují obecně ženská témata, která by se neobjevovala jen v písňových textech, ale kterým se ženy věnují v širší rovině. Tady se nabízí zauvažovat nad genderovou problematikou a feminismem, tedy tématy ženské osobnosti, jejího sebevědomí a sebeurčení ve světě, který je řízen hlavně muži. Na druhé straně stojí

mnohem přízemější ženská témata: rodina a vztahy, tedy v podstatě základní otázky lidského přežití a naplnění základních potřeb. Mezi tato „přízemní“ témata bychom mohli zařadit také starost o vzhled a podobně, což ale ve svém důsledku je zase jen snaha upoutat muže a najít vhodného partnera.

Po prozkoumání výše zařazených textů můžeme konstatovat, že ženské autorky písňových textů se věnují tématům, která jsou považována za ženská, a také píší určitým specificky ženským jazykem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Literatura

FRYNTA, Emanuel. Zastřená tvář poezie. Praha: Nakladatelství Franze Kafky,1993.192 s.

PEČMAN, Rudolf. Poezie a hudba: Průhledy k věčnému tématu. Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1986. 89 s.

PROKEŠ, Josef. Estetická výstavba české folkové písně v 60.-80.letech XX.století. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003. 166 s.

STAŠOVÁ, Ema. Písně a texty současných českých písničkářů. LitENky (Literární novinky). 2009, 5, 5-6, s. 37-38. Dostupný také z WWW: <http://www.litenky.cz/clanek.php/id-2429>.

ŠENKAPOUN, Pavel. Písňový text v kontextu literatury. Česká literatura. 2009, 57, 6, s. 695-710.

TOMÁŠEK, Petr. Písňový text součástí literatury?: Nad tvorbou Oldřicha Janoty. Tvar**.** 2005, 16, 11, s. 12-13.

Den bude dlouhý: antologie textů českých písničkářů. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2004, 215 s. Klub přátel poezie. ISBN 80-718-5599-5.

VONDRÁK, Jiří a Fedor SKOTAL. *Legendy folku: jediný téměř úplný příběh folku, trampské a country písně u nás*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2004, 541 s.:. Klub přátel poezie. ISBN 80-721-7300-6.

KOŽMÍN, Zděnek, Jiří TRÁVNÍČEK. *Na tvrdém loži z psího vína: Česká poezie od 40. let do současnosti*. Vyd. 1. Brno: Jota, 1998, sv. 9. ISBN 80-724-2001-1.

KRÁLÍKOVÁ, Michala. Současná ženská poezie. 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filosofická fakulta. Vedoucí práce Vlastimil Čech. D

REBRO, Derek, *Ženy píšu Poéziu, muži tiež: inovatívne vpisovanie sa poetiek do androcentrického jazyka*. Vyd. 1. Bratislava: LIC, 2011. ISBN 978-808-1190-391

Ponořena do Léthé: sborník věnovaný cyklu přednášek Metafora ženy 2000-2001. Vyd. 1. Editor Eva Věšínová, Blanka Knotková. V Praze: Univerzita Karlova, 2003, 147 s. ISBN 80-730-8053-2.

MATONOHA, Jan: Ženské psaní jako inscenace limit textu. *Česká literatura* 2008, r. 56, č. 2, s. 201-227.

Žena v české a slovenské literatuře: sborník z literárněvědné konference konané v Opavě 14. a 15. září 2004 (redakce: Nebeský, J.J.K., Pavera, L.). Opava: Slezská univerzita, 2004.

PROCHÁZKA, Jakub: „Mužská" a „ženská" poezie [online]. *Téma* 2005, r. 3, č. 9. Dostupné na: http://www.gasbag.wz.cz/tema/rocnik3/cislo9/09-09.htm

OATES-INDRUCHOVÁ, Libora: *Ženské literární tradice a hledání identit*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007.

OSVALDOVÁ, Barbora: *Česká média a feminismus* – historie feminismu, feminismus a česká tištěná média. Praha: Libri, 2004.

FALTUS, Leoš. *Hudební formy*. Ústí nad Labem: UJEP, 1972.

MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-718-5669-X.

STÝBLOVÁ, Hana. Role *písňových textů v době stagnujícího zájmu o poezii*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010. 60 s. Vedoucí práce Ondřej Hník.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona : (včetně deuterokanonických knih) : český ekumenický překlad. 13. vyd., (4. opr. vyd.). Překlad Miloš Bič, Josef Bohumil Souček, Jindřich Mánek. Praha: Česká biblická společnost, 2007, 1387 s. ISBN 978-80-85810-76-9.

Internetové zdroje

BEZR, Ondřej. Nové album písničkářky Źofie Kabelkové překračuje všecky meze. *IDnes.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/nove-album-pisnickarky-zofie-kabelkove-prekracuje-vsecky-meze-p7a-/hudba.aspx?c=A100211_092440_hudba_ob

BEZR, Ondřej. RECENZE: Terezie Palková je klauní slečna i stará Blažková v jedné osobě. *IDnes.cz* [online]. 2011 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/recenze-terezie-palkova-je-klauni-slecna-i-stara-blazkova-v-jedne-osobe-1m1-/hudba.aspx?c=A110421_125439_hudba_ob

BEZR, Ondřej. Tomáš Klus jde v Krylových stopách. Napsal protestsong proti politikům. *Idnes.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/tomas-klus-kritizuje-v-pisni-soucasnou-politiku-fbo-/hudba.aspx?c=A120410_153905_hudba_ob

Budoár staré dámy [online]. 2012 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: www.budoar.cz

Budoár staré dámy - Dobrou noc světlo. *Rock&Pop* [online]. 2008 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://www.rockandpop.cz/recenze/budoar-stare-damy-dobrou-noc-svetlo/

ČESKÁ TELEVIZE. *Bigbít* [online]. 2012 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/

Čokovoko [online]. 2011 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: www.cokovoko.cz

ENDLICHEROVÁ, Lucie. Radůza - ...při mě stůj. *Folktime* [online]. 2003 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://www.folktime.cz/recenze/raduza-pri-mne-stuj.html

KORÁL, Petr. Vladivojna La Chia: Umělecká tvorba jako životní nutnost. *Rock&Pop*. 2006, 9/2006. Dostupné z: http://www.vladivojna.com/img/rock_and_pop.jpg

KORÁL, Petr. Terezie Palková: Moje první tango. *Muzikus* [online]. 2011 [cit. 2012-11-21]. Dostupné z: http://www.muzikus.cz/recenze/Terezie-Palkova-Moje-prvni-tango~21~cervenec~2011/

KOZUMPLÍK, Miloš. Vladivojna La Chia: Sexy světlonoš. *Instinkt* [online]. 2010 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://instinkt.tyden.cz/rubriky/rozhovor/vladivojna-la-chiasexy-svetlonos_24855.html

Manolo Blahnik [online]. 2012 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: www.manoloblahnik.com

POVOLNÝ, David. Petr Váša: Fyzický básník veršující v translatině. *Online Muni.cz: Zpravodajský portál Masarykovy univerzity* [online]. 2010 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://www.online.muni.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=1750&Itemid=95

PRAVDA, Ondřej. Chutný banán z Ostravy. *Musicserver.cz* [online]. 2003 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://musicserver.cz/clanek/7134/Banana-Banana/#

Radůza [online]. 2012 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: www.raduza.cz

RAUVOLF, Josef. Vladivojna La Chia & Banana: Jungle. *Instinkt*. 2006, 9/2006. Dostupné z: http://www.vladivojna.com/img/instinkt.jpg

Sestry Steinovy [online]. 2012 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: www.sestrysteinovy.cz

SLÍVOVÁ, Hana. Čokovoko: Marek Eben z nás nebude. *Koule.cz* [online]. 2011 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://www.koule.cz/cs/clanky/cokovoko-marek-eben-z-nas-nebude-19080.shtml

Show Jana Krause. *Show Jana Krause* [online]. 2012 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://www.showjanakrause.cz/videoarchiv/61-show/#video-all

ŠPULÁK, Jaroslav. Vladivojna La Chia: Kdyby bůh chtěl, abych zpívala anglicky, narodila bych se jinde. *Play.cz* [online]. 2011 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://www.play.cz/rozhovory/vladivojna-la-chia-kdyby-buh-chtel-abych-zpivala-anglicky-narodila-bych-se-jinde

Terezie Palková [online]. 2012 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: www.tereziepalkova.cz

TOMEŠ, Petr. Radůza - O Mourince a Lojzíkovi. *Freemusic* [online]. 2008 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://www.freemusic.cz/clanky/6430-raduza-a-o-mourince-a-lojzikovi.html

TOMKOVÁ, Vendula. Kinder, Küche, Kirche and Liebe. *Sedmá generace* [online]. 2007, 2/2007 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://www.sestrysteinovy.cz/o_nas/sedma_generace.html

TROST, Pavel. Slova rošťák a roup, roupy. *Naše řeč* [online]. 1975, roč. 58, č. 5 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5871

Xavier Baumaxa [online]. 2012 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://xavi.litvinoff.cz/

Vladivojna La Chia [online]. 2012 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: www.vladivojna.com

VLASÁK, Petr. Budoár staré dámy - Dobrou noc světlo. *Muziczone.cz* [online]. 2008 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://www.musiczone.cz/recenze-1836/budoar-stare-damy-dobrou-noc-svetlo

VLASÁK, Vladimír. Může se stát, že tu zítra nebudu. *Idnes.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/muze-se-stat-ze-tu-zitra-nebudu-rika-raduza-f26-/hudba.aspx?c=A100329_135719_hudba_ob

VOTRUBOVÁ, Andrea. Radůza: malá terapie. *Instinkt* [online]. 2010 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://instinkt.tyden.cz/rubriky/rozhovor/raduza-mala-terapie_25091.html

ZEMANOVÁ, Zuzana. Sestry Rammsteinovy. *iTvar* [online]. 2007, 1/2007 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://www.itvar.cz/prilohy/91/01TVAR_07.pdf

Žofie Kabelková [online]. 2012 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: www.zofiekabelkova.cz

Žofie Kabelková. *Bandzone* [online]. 2012 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://bandzone.cz/zofiekabelkova

RESUMÉ

Cílem této diplomové práce je poskytnout čtenáři přehled o tvorbě současných ženských autorek písňových textů a poukázat na témata, kterým se převážně věnují. Dílčím cílem je také zjistit, zda existují specificky ženská témata a specificky ženské vyjadřování a jazyk. Jádrem práce je komentovaná antologie textů. Sem jsou zařazeny texty autorek, které jsou samy také autorkami hudby a interpretkami svých písní, tvoří přibližně v posledních deseti letech a vydaly alespoň jedno autorské CD

Docházím k závěrům, že ženy se ve svých textech věnují především partnerským vztahům, lásce jako zvláštnímu citu, rodině a mateřství a také postavení samy sebe ve světě a smyslu vlastní existence, víře či sexualitě. Charakteristické pro ženské autorky je, že pohlíží na věci tak, jakoby těm samým tématům muži nemohli porozumět. Specifický je také jazyk ženských autorek a motivy, které používají jako vyjadřovací prostředky: jsou to především něžné a křehké obrazy a metafory, intuitivní a hravé slovní hříčky. V některých textech se ženy snaží vymezit vůči stereotypu ženy zasazením textu do typicky mužského prostředí, popřípadě použitím „mužského“ slovníku.

Summary

The main aim of this thesis is to provide the reader with the overview of the work of female authors of lyrics and show the topics they are mainly interested in. The partial aim is to find out if some specific female topics and specific female expression and language exist. The core of the work is commented antology of texts. There are included texts of authors who are authors of music and interprets concurrently, who have been working in ten last years and released at least one CD.

I come to the conclusion that women are writing mostly about partner relationships, love as a special kind of emotion, family and maternity and also their own position in world, faith and sexuality. Typical of female authors is that they view at the things as if men could not understand the same topics. Specific is also language of female authors and motives they use as the means of expression: they are particulary delicate and tender images and metaphores, intuitive and playful puns. In some texts women try to oppose the stereotype of women putting the text into typicaly mens ambience and using „mens“ dictionary.

KLÍČOVÁ SLOVA

žena, autorka, písničkář, folk, alternativa, hudba, píseň, text, písňový text, muž, vztah, láska